J. Myanmar. Acad. Arts Sci. 2018 **Vol. XVI. No. 6A**

ဘုံခန်းပျို့စာဆို၏ စိတ်ကူးနှင့်အရေးအဖွဲ့

စန်းစန်းဦး*

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤစာတမ်းသည် နေမိဘုံခန်းပျို့မှ စာဆိုရှင်အဂ္ဂသမာဓိ၏ စိတ်ကူးနှင့် အရေးအဖွဲ့စွမ်းရည်ကို လေ့လာ တင်ပြထားသော စာတမ်းဖြစ်ပါသည်။ ဘုရားဟောဇာတ်တော်လာ နေမိမင်းကြီး၏ အကြောင်းကို ပျို့အဖြစ် ပြန်လည်ရေးဖွဲ့ရာ၌ ဇာတ်လမ်းဆန်းကြယ်အသက်ဝင်လာအောင် စိတ်ကူးနှင့် ဖြည့်စွက်ဖန်တီးထားသော အခန်းများ ပါဝင်ပါသည်။ ဗီရဏီနတ်သမီးအား နေမိမင်းကြီး တွေ့မြင်သောအခါ စိတ်လှုပ်ရှား ခံစားမှုများ ဖြစ်ပေါ်ဟန် တင်ပြပြီးလျှင် ဗီရဏီ၏အတိတ်ဘဝ ဇာတ်ကြောင်းကို ကရုဏာသက်ဖွယ်၊ လိုက်နာကျင့်သုံးချင်ဖွယ်ဖြစ်အောင် ရေးဖွဲ့ထားသည်။ စာဆို၏စိတ် ကူးကို ပံ့ပေါ်လာအောင် အထောက်အကူပြုထားသောအရေး အဖွဲ့ကောင်းများကို လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ အခန်း(၁)တွင် စာဆို၏ဘဝနှင့် စာပေ၊ အခန်း(၂)တွင် ပျို့စာပေ၏သဘော၊ အခန်း(၃)တွင်စာဆို၏ စိတ်ကူးနှင့်အရေး အဖွဲ့တို့ ဖြစ်ပါသည်။

သော့ချက်ဝေါဟာရများ ။ ။ စိတ်ကူး၊ အရေးအဖွဲ့၊ အသံ၊ နောက်ခံအဖွဲ့၊ ဝိစ္ဆာစကားလုံး။

နိဒါန်း

ပုဂံခေတ်တွင် မြန်မာစာပေအရေးအသား စတင်ပေါ်ထွန်းလာပြီးနောက် အင်းဝခေတ်သို့ရောက်သောအခါ မြန်မာစာပေသည် တစ်ဟုန်ထိုး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာခဲ့သည်ဟု ထင်မြင်မိပါသည်။ ပုဂံခေတ် ကျောက်စာများကို စကားပြေနှင့်ရေးသားရာမှ အင်းဝခေတ်တွင်မူ ပျို့၊ လင်္ကာများကို အများဆုံးရေး သားလာကြသည်။ ပျို့များ ထွန်းကားလာရခြင်းအကြောင်းတွင် မြန်မာပြည်သူတို့ ဗုဒ္ဓသာသနာကို ယုံကြည်ကိုးကွယ်မှု အရှိန်အဟုန် မြင့်မားလာသည့်သဘောဖြစ်သည်။ ပုဂံခေတ်ကျောက်စာများတွင် ဘုရားဟော ဇာတ်နိပါတ်များအကြောင်းကို မင်စာများ၌သာ အကျဉ်းမျှ တွေ့ကြရ

---

* ဒေါ်၊ ကထိက၊ မြန်မာစာဌာန၊ မအူပင်တက္ကသိုလ်။

သည်။ ကောင်းမှု ပြုရန်တိုက်တွန်းခြင်းကို ဆုတောင်းနှင့်အလှူများ၌တွေ့ရသည်။ မကောင်းမှု၏ဆိုးကျိုးကို ကျိန်စာများ၌ တွေ့ရသည်။ အင်းဝခေတ်စာဆိုများသည် ရဟန်းစာဆိုများ ဖြစ်ကြသည်။ ဗုဒ္ဓစာပေကျမ်းဂန်များကို တတ်ကျွမ်းကြသည်။ ထိုအချက် နှစ်ခုပေါင်းစုံမိရာမှ မြန်မာလူမျိုးတို့ ဗုဒ္ဓစာပေများအပေါ်တွင် ပိုမိုစိတ်ဝင်စားလာစေရန်နှင့် ဘာသာရေးအသိတရား ကြွယ်ဝလာစေရန် ရဟန်းစာဆိုများက ဘုရားဟော ဇာတ်နိပါတ်ကိုအခြေခံ၍ ဇာတ်လမ်းပါသော လင်္ကာရှည်ကြီးများကို ပျို့များအဖြစ် ဖွဲ့ဆိုလာကြသည်။ ရာဇဓမ္မ လောကရေးရာများကို တရားတော်အနေနှင့် ဆုံးမ လမ်းညွှန်ပေးထားသည်။

အင်းဝခေတ်စာဆိုတို့သည် တရားလည်းပါ၊ စကားလည်းသာသော ပျို့များ ဖွဲ့ဆိုရာတွင် စာဖတ်သူတို့ နှစ်သက်လာစေရန် စိတ်ကူးအနုပညာ၊ ဖွဲ့နွဲ့မှုအနုပညာ များကိုသုံးပြီး ရေးဖွဲ့ခဲ့ကြပုံကို လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ ထိုသို့လေ့လာတင်ပြရာ၌ အင်းဝခေတ်စာဆို ရှင်အဂ္ဂသမာဓိ၏ နေမိဘုံ ခန်းပျို့ကို အလေ့လာခံအဖြစ် ရွေးချယ်ပြီး စိတ်ကူးနှင့်အရေးအဖွဲ့များကို သုံးသပ်တင်ပြထားပါသည်။

၁။ စာဆို၏ဘဝနှင့်စာပေ

နေမိဘုံခန်းပျို့ကိုရေးဖွဲ့ခဲ့သောစာဆိုရှင်အဂ္ဂသမာဓိကို–

> "ဒုတိယမင်းခေါင်အဝမြို့ကို စိုးစံနန်းတက်တော်မူသော သက္ကရာဇ် ၈၄၁ ခုနှစ်၌ ဒီပဲယင်းမြို့တောင်လက်၊ ကန်ဖျားရွာတွင် ဖွားမြင်သည်။ ငယ်မည်မှာ မောင်နိုး ဖြစ်သည်။"[ဂ]

အသက်နှစ်ဆယ်ကျော်အထိ ခေတ်ကောင်းကိုမီလိုက်သည်။ မင်္ဂလာစေတီ ပွဲတော်ကိုလည်းကောင်း၊ ရွှေစာတီ၊ ရတနာ၊ မြစည်းခုံစသော ကောင်းမှုပွဲတော်များကို လည်းကောင်း ကြားရမြင်ရသူဖြစ်ခဲ့သည်။ ဒုတိယမင်းခေါင်၏ မြင်းစီးခြင်းဆယ့်ခုနှစ်ပါးကို တအံ့တသြကြားဖူး မြင်ဖူးသူလည်းဖြစ်လေသည်။ ဒုတိယမင်းခေါင် နတ်ရွာစံတော်မူခြင်းကိုလည်း ကြုံကြိုက်ရသူဖြစ်သည်။ ရွှေနန်းကြော့ရှင် ဘုရင်နရပတိ နန်းတက်တော်မူသောအခါ ဘိသေကမင်္ဂလာအခမ်းအနားကိုလည်း တွေ့မြင်ကြုံကြိုက်

[ဂ] အဂ္ဂသမာဓိ၊ ရှင်၊ ၁၉၇၁၊ ကိ။

ခဲ့ရသည်။ ခမည်းတော်နတ်မောက်မြို့စားကြီးပင်လျှင် ပွဲရလမ်းရရဲဆုများဖြင့် ချီးမြှင့်မြှောက်စားအသနားတော် အကြိမ်ကြိမ်ခံခဲ့ရသည်။ ရှင်အဂ္ဂသမာဓိသည် ရေမြွေရှင်၏ ဘုန်းတော်ရိပ်၊ ခမည်းတော်၏ မေတ္တာရိပ်အောက်တွင် ငြိမ်းငြိမ်းချမ်းချမ်း ရွှင်ရွှင်လန်းလန်း နေထိုင်ခဲ့ရသည်။ သို့သော် သက္ကရာဇ် ၈၈၆ ခုနှစ်တွင် ပတ်ဝန်းကျင်ဂယက်တို့သည် ရိုက်ခတ်လာသည်။ ရေမြွေရှင်သည် ထီးပစ်နန်းပစ် တိမ်းရှောင် နေရ၏။ ခမည်းတော်လည်း တိုက်ပွဲတွင်ကျဆုံးသည်။ ကိုယ်တော်တိုင်လည်း မိုးညှင်းစလုံက ပင့်ဆောင်ယူ၍ နေပြည်တော်မှ ခွဲခွာကာ မြေတူးမြို့သို့ ပြောင်းရွှေ့ သီတင်းသုံးရရှာသည်။

အင်းဝပြည်ကြီး ယိမ်းယိုင်ပျက်စီးသွားသောအခါ စာဆိုသည် လောကီကို ညည်းငွေ့လာသည်။ နိက္ခမပါရမီကို ဆင်ခြင်မိပြီး နိက္ခမခန်းပျို့ကို ရေးခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ အင်းဝပျက်သော အခါသာသနာလည်း ယိမ်းယိုင်လာပြီး ပြည်တွင်း၌ ဆိုးသွမ်းမှု၊ သတ်ဖြတ်မှုများထူပြောလာသည်။ အကုသိုလ်အမူအကျင့်များ များပြားလာသည်ကို တွေ့မြင်ပြီး အကုသိုလ်၏အကျိုးဆက်ကို ဆင်ခြင်မိသည့်အလျောက် ပြည်သူများလည်း ဆင်ခြင်မိစေရန် နေမိငရဲခန်းပျို့ကို ရေးဖွဲ့ခဲ့သည်။

သက္ကရာဇ် ၈၉၄ ခုနှစ်တွင် အင်းဝကို သိုဟန်ဘွား အုပ်ချုပ်သည်။ သိုဟန်ဘွားသည် အင်းဝမင်းမျိုးမင်းနွယ်များကို သတ်ဖြတ်သည်။ ရဟန်းတော်များကိုလည်း သတ်သည်။ ပိဋကတ် စာပေများကို ဖျက်ဆီးသည်။ သိုဟန်ဘွား၏ ခမည်းတော် မိုးညှင်းစလုံမှာလည်း သူ၏ကျွန်အမတ်တို့ လုပ်ကြံ၍ အနိစ္စရောက်ခဲ့ ပြီဖြစ်သည်။ ခေတ်ဆိုးခေတ်ကျပ်ကြီးတွင် တိုင်းသူပြည်သား တို့အား ကုသိုလ်တရား ကို မမေ့ရန် လှုံ့ဆော်လိုသောစေတနာဖြင့် နေမိဘုံခန်းပျို့ကို ရေးသားသည်။ ထိုအကြောင်းနှင့် ပတ်သက်၍ မလိခက ပျို့အညွှန်းတွင်–

> "ထိုအချိန်က ရှင်အဂ္ဂသမာဓိသည် မြေတူးမြို့၌ပင်ရှိနေသည်။ သိုဟန်ဘွား၏ ရက်စက်မှုကို ကိုယ်တိုင် မကြုံရသော်လည်း နဂိုကပင် သိုဟန်ဘွား၏ ရက်စက်မှုကို မကြိုက်သူဖြစ်၏။ သိုဟန်ဘွား အုပ်ချုပ်မှုအောက်၌ သာသနာမှေးမှိန်၍ လူတို့အကျင့်ပျက်လာသည်ကို နေမိငရဲခန်းပျို့ (သက္ကရာဇ် ၉၀၀)နှင့် ခြောက်လှန့်ပြီးနောက် သာသနာ ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် လူတို့၏ ကုသိုလ်တရားကို လှုံ့ဆော်သောအားဖြင့် ယခုနေမိဘုံခန်းပျို့ကို

> ရေးခြင်း ဖြစ်၏။ ကုသိုလ်မှုကို ဦးတည်၍သာသနာတော်အရောင်
> ပြန် လည်ထွန်းလင်းရေးကို ရှေ့ရှုရေးဖွဲ့သောပျို့ဖြစ်၏ ”[၈]

ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။ ဆရာတော်၏ပတ်ဝန်းကျင်သည် ပိုမို ဆိုးဝါးလာသည်။ အသတ်အဖြတ် အသေအပျောက် များလာသည်။ တိုင်းသူပြည်သားတို့မှာ အကုသိုလ်ကြမ္မာ ငင်လာခဲ့ကြသည်။ ဆရာတော်ကိုယ်တိုင်လည်း စာသင်စာချခြင်း မပြုနိုင်တော့ပေ။ ထိုဖြစ်ရပ်ကို တက္ကသိုလ်မောင်မောင်ကြီး၊ မဟာဝိဇ္ဇာက နေမိဘုံခန်းပျို့နိဒါန်းတွင်−

> “ပတ်ဝန်းကျင် ကြမ်းတမ်းပျက်ဆီးနေသောကြောင့် ဆရာတော်
> သည် နိုင်ငံသားတို့အား ဒုက္ခခံနိုင်ရည်ရှိအောင် မျှော်လင့်ချက်
> တစ်ကွက်ဖြင့် သက်သာရာရအောင် နေမိငရဲခန်းဖြင့်ပင် အားသစ်
> ဖို့ပြန်သည်။ ”[၉]

ဟု သုံးသပ် တင်ပြထားပါသည်။ ခေတ်အခြေအနေတို့ကို ခံစားပြီးလျှင် မိမိပတ်ဝန်းကျင်ရှိ တိုင်းသူပြည်သား လူအများတို့ ကောင်းကျိုးချမ်းသာ ဖြစ်စေရန်အတွက် နေမိငရဲခန်းပျို့၊ ဘုံခန်းပျို့တို့အပြင်၊ သက္ကရာဇ် ၈၈၉ တွင် သုဝဏ္ဏသျှံသူဌေးခန်းပျို့၊ သုဝဏ္ဏသျှံမြွားမှန်ခန်းပျို့၊ သုဝဏ္ဏသျှံသစ္စာခန်းပျို့၊ သက္ကရာဇ် ၈၉၇ တွင် နေမိနိက္ခမခန်းပျို့ တို့ကိုလည်း ရေးဖွဲ့ခဲ့သည်။ ဆရာတော်သည် စာဆို၏တာဝန် ကျေပွန်ပြီးနောက် သက္ကရာဇ် ၉၁၄ ခုနှစ်တွင် ပျံလွန်တော်မူသည်။

ရှင်အဂ္ဂသမာဓိနှင့်ပတ်သက်၍ မြန်မာကဗျာစာတမ်းများတွင်−

> “ရှင်အဂ္ဂသမာဓိသည် အင်းဝခေတ်ပျက်နှင့်ကြုံခိုက် ပျို့များကို
> ရေးဖွဲ့သူ ဖြစ်သည်။ ”[၁၀]

ဟုဆိုကာ စာဆို၏စိတ်ဓာတ်ကြံ့ခိုင်ပုံနှင့် တိုင်းပြုပြည်ပြုစေတနာကို−

> “ခမည်းတော်ကိုယ်တိုင် အရေးအခင်းတွင် ကျဆုံးလင့်ကစား
> စိတ်ဓာတ်ကြံ့ကြံ့ ခိုင်ခိုင်ထားနိုင်သော တိုင်းပြုပြည်ပြု စာဆို
> အရှင်သူမြတ်ဟု ဆိုထိုက်သည်။ ရှင်အဂ္ဂသမာဓိ၏ ပျို့များ

---

[၈] မလိခ၊ ၂၀၁၅၊ ၁၀၇။

[၉] အဂ္ဂသမာဓိ၊ ရှင်၊ ၁၉၇၁၊ ဂေါ်။

[၁၀] မြန်မာကဗျာစာတမ်း၊ ၁၉၈၄၊ ၂၉။

> သည် ခေတ်ပျက်မှ တရားပျက်တို့အတွက် စိတ်ဓာတ် ပြုပြင်ရန် ရည်ရွယ်ကြောင်း အဆိုရှိသည်။ ယင်းရည်ရွယ်ချက်ကြီးကို မြစ်ဖျားခံသော ရည်ရွယ်ချက်ကလေးများသည်ပင် မြင့်မြတ်လှပါသည်။”[၈]

ဟု သုံးသပ် တင်ပြထားပါသည်။ အင်းဝခေတ်ပျို့စာဆိုများနှင့် ပတ်သက်၍ မြန်မာကဗျာ စာတမ်း၌–

> “အင်းဝခေတ်၌ ပျို့ကဗျာများ ထွန်းကားရခြင်း အကြောင်းများတွင် ရဟန်းစာဆိုများ ရေးစပ်သော ကဗျာဖြစ်ခြင်းသည် အကြောင်းတစ်ကြောင်း ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ယူနိုင်ပါသည်။ ကဗျာနှစ်သက်သောခေတ်၌ တရားကို ကဗျာဖြင့်ပေးခြင်းသည် ထိရောက်ပေသည်။ စကားလည်းသာ၊ တရားလည်းပါအောင် ဖွဲ့နိုင်သော ဆရာတော်တို့၏ကျွမ်းကျင်မှုစွမ်းရည်သည်များစွာ တာသွားလှပါသည်။ ထို့ထက်ပို၍ ကဗျာကို ချစ်သော စိတ်ဓာတ်သည် များစွာ အရေးပါလှပါသည်။”[၁၉]

ဟု ဖော်ပြထားသည်။ ထိုအဆိုအရကြည့်လျှင် ရှင်အဂ္ဂသမာဓိသည် တိုင်းပြည်ကို ချစ်သည်။ ပြည်သူ ပြည်သားများကို ချစ်သည်။ မိမိအရှင်သခင်ကို ချစ်သည့်အပြင် ကဗျာကိုလည်း ချစ်ခဲ့သည်ဟု ဆိုရပါမည်။

အင်းဝခေတ် ကဗျာများစာအုပ်ကို ရေးသားသူ ဆရာကြီးဦးတင်မောင်ဌေး ကလည်း နေမိဘုံခန်းပျို့နှင့် ပတ်သက်၍–

> “နေမိဘုံခန်းပျို့သည် ပျို့ကောင်းဖြစ်သည်။ ရည်ရွယ်ချက်လည်း ကောင်းသည်။ ဇာတ်လမ်းဇာတ်ကွက်လည်း ကောင်းသည်။ အကြောင်းအရာလည်းကောင်းသည်။ အရေးအဖွဲ့လည်း ကောင်းသည်။ စကားအသုံးအနှုန်းလည်း ကောင်းသည်။ ဗဟုသုတ ထည့်ပြပုံလည်း ကောင်းသည်”[၃၉]

---

[၈] – ယင်း – ။
[၁၉] – ယင်း – ၊ ၃၀။
[၃၉] တင်မောင်ဌေး၊ ဦး၊ ၂၀၀၇၊ ၃၆၉။

ဟု သုံးသပ်ထားပါသည်။ ဆရာတော်သည် အင်းဝပြည်ပျက်စီးခြင်းကို ကိုယ်တိုင်တွေ့ကြုံခဲ့ရသည်။ ဒုက္ခများကိုလည်း ကိုယ်တိုင်ခံစားခဲ့ရသည်။ မင်းနှင့်တကွရဟန်းရှင်လူတို့ ခံစားခဲ့ကြရသည်ကိုလည်း တွေ့မြင်ခဲ့ရသည်။ ထိုအတွေ့အကြုံများက ဆရာတော်အား နာကျင်ခံစားမှုဖြစ်စေသည်။ ထိုနာကျင် ခံစားမှုများကြောင့်ပင် ဆရာတော်၌ စေတနာဖြစ်ထွန်းလာခဲ့ရသည်။ အင်းဝခေတ်ပြည်သူများ အကုသိုလ်အမှုများ ရှောင်ကြဉ်၍ ကုသိုလ်ကောင်းမှုများ၌ မွေ့လျော်ခြင်းဖြင့် ကောင်းကျိုး ရရှိစေနိုင်သည်ဟူသော အတွေးအသိကို ပေးလိုသည့် စေတနာရည်ရွယ်ချက် ပေါ်ပေါက်လာပါသည်။

ထိုစေတနာရည်ရွယ်ချက်က လှုံ့ဆော်လာသောအခါ ဆရာတော်၏ စိတ်ကူးနှင့် ဖန်တီးမှုအတတ်ပညာ၊ ဘာသာစကားကို အသုံးချ၍ ဖွဲ့နွဲ့သီကုံးမှုအတတ်ပညာများဖြင့် နေမိငရဲခန်းပျို့၊ ဘုံခန်းပျို့တို့အား ရေးဖွဲ့ခဲ့ပါသည်။ စာဆိုရေးဖွဲ့သော နေမိဘုံခန်းပျို့၏ ဇာတ်လမ်းဇာတ်ကွက်မှာ နေမိဇာတကမှ နတ်ဘုံများကိုပြသည့် အခန်းဖြစ်သည်။ သိကြားမင်းစေခိုင်း၍ မာတလိနတ်သားက နေမိမင်းကြီးကို ဝေဇယန္တာနတ်ရထားဖြင့် ပင့်ဆောင်သည်။ ထိုသို့ပင့်ဆောင်ရာတွင် နတ်ပြည်ခရီး၌ နတ်ဘုံနတ်နန်းများကို မြင်တွေ့ရပုံ၊ တာဝတိံသာနတ်ပြည်တွင် သိကြားမင်းနှင့် တွေ့ပြီးနောက် နတ်ပရိသတ်ကို တရားဟောကာ မိတ္ထီလာပြည်သို့ပြန်ကြွသည်။ ဆံပင်ဖြူမြင်သောအခါ တောထွက်ကြောင်း၊ မူရင်းဇာတကအတိုင်း ရေးဖွဲ့ထားသည်။ နေမိဘုံခန်းပျို့တွင် "ဗိရဏီဘုံခန်း၊ သောဏဒိန်ဘုံခန်း၊ ဖလိကဝိမာနဘုံခန်း၊ ပတ္တမြားဘုံခန်း" စသည်ဖြင့် နတ်ဘုံနနတ်နန်း အခန်းခန်းကို ဆန်းပြားခမ်းနားစွာ ဖွဲ့ဆိုထားပါသည်။

စာဆိုရှင်အဂ္ဂသမာဓိသည် စိတ်စေတနာကောင်းသည်နှင့်အမျှ အနုပညာစွမ်းရည်လည်း ထက်မြက်လှပါသည်။ ကုသိုလ်ရေးအကြောင်းအရာကိုပင် ဖြည့်စွက်ဇာတ်လမ်းဆင်ပြီး အချစ်ဇာတ်လမ်း အသွင်ရောက်အောင် စိတ်ကူးဖြင့်ဖန်တီးရေးဖွဲ့၍ ဖတ်ချင်စဖွယ်တင်ပြထားပါသည်။ ထို့ကြောင့်ပင် "ငရဲခန်းလည်းခြောက်လွန်းသည်၊ ဘုံခန်းလည်းမြှောက်လွန်းသည်" ဟူသောစကား တွင်ခဲ့ခြင်းဖြစ် ပါသည်။

၂။ ပျို့စာပေ၏သဘော

ပျို့စာပေသည် အင်းဝခေတ်၏ ဂုဏ်ကျက်သရေဆောင် စာပေအဖွဲ့ပုံစံ ဖြစ်ပါသည်။ ပျို့ကိုလင်္ကာသွားဖြင့် ရေးဖွဲ့ထားသည်။ ဇာတ်လမ်းပါပြီးလျှင် တရားလည်းပါ စကားလည်းသာသော စာပေပုံစံဖြစ်သည်။ ဆရာမကြီးဒေါ်သန်းဆွေက–

> "ပျို့ဟူသည်လင်္ကာမှ ဖြာထွက်လာသော စာအဖွဲ့မျိုးပေတည်း၊ လင်္ကာဟူသည် ပါဠိ "အလင်္ကာရ" ဟူသောစကားမှ ဆင်းသက်လာ၍ "တန်ဆာဆင်ခြင်း" အနက်ရှိ၏။ မြန်မာစာပေတွင် ယေဘုယျအားဖြင့် ကာရန်ငြိသမျှစာအဖွဲ့ကို လင်္ကာဟု ခေါ်နိုင်သော်လည်း ၄–လုံး ၁–ပါဒ ကာရန်ယူကာစပ်ဆိုသော လင်္ကာဖွဲ့ဟူ၍လည်း သီးသန့်ရှိနေပေသေးသည်။"[*]

ဟု လည်းကောင်း၊

> "အကြောင်းအတ္ထုပ္ပတ္တိတစ်ခုခုကိုအတ္ထာလင်္ကာရ၊ သဒ္ဒါလင်္ကာရ အနက်နှင့် အသံတည်းဟူသောတန်ဆာအဆင်တို့နှင့် စုံလင်ပြည့်လျှမ်းစေလျက် နှစ်သက်စရာညင်သာ ငြိမ့်ညောင်း နာပျော်ဖွယ်ကောင်းအောင် ပိုဒ်ရေပေါင်းများစွာဖြင့် စီခြယ် ဖွဲ့ဆိုထားသည်ကို ပျို့ဟူ၍ ခေါ်တွင်ပေသည်။"[†]

ဟု လည်းကောင်း ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။ ပျို့၏ ဝေါဟာရဆင်းသက်လာပုံနှင့် ပတ်သက်၍လည်း ကြံဆပြထားသည်။ ပျို့သည် ပို့ဟူသောစကားမှ ဆင်းသက်လာနိုင်သည်။ ပို့၏အနက်မှာလည်း ပိုသည် ဟူသော သဘောဖြစ်သည်။ ဆရာမကြီးဒေါ်သန်းဆွေကမူ–

> "ပို့၏အနက်မှာ ပိုမိုပြည့်လျှမ်းခြင်းကို ဆိုလိုသည်။ ထို့ကြောင့် ပျို့ဟူသော ကဗျာသည် မှတ်သားစဖွယ် အသွယ်သွယ်တို့နှင့် ပိုမိုပြည့်လျှမ်းနေသော ကဗျာတစ်မျိုးပေတည်းဟု ယူဆကြကုန်သည်။ အချို့သုခမိန်တို့ကမူ ပို့ဆောင်အပ်သောကြောင့်ပို့၊ ၎င်းမှ

---

[*] သီလဝံသ၊ ရှင်မဟာ၊ ၁၉၆၉ ၊ ၂။

[†] – ယင်း – ၊ ၂–၃။

> တဖန်ပျို့ဟုခေါ်သည်ဟု ယူဆကြပြန်သည်။ ဤနေရာ၌ နတ်ရွာ သုဂတိ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်သို့ ပို့ဆောင်တတ်သော စာပေ"[ဂ]

ဟု သုံးသပ်တင်ပြထားပါသည်။

ထို့အပြင်–

> "သာခန်းထိုသို့၊ ရောက်တုံမြို့လည်း၊ ပျို့တို့ တတွေ၊ အောက်မေ့ ချေသော်၊ နာဝေနာစည်း၊ နှလုံးကြည်းခဲ့၊ ဖြည်းဖြည်း ပျံ့ပျူး၊ စိတ်ဝမ်းနူးမျှ၊ ရွှင်မြူး ပျော်ဘွယ်၊ လင်္ကာသွယ်မူ၊ မနွယ်ကျမ်းရိုး၊ ဆိုဘိနိုး၍၊ ယုံမှိုးယုံမှား၊ လူပြိန်း များတို့၊ လွင့်ပါးလှည့်စွ၊ ကဲ့ရဲ့ကြအံ့၊ ရေးကချိုမြက်၊ ဆိုသည်လျက်တည့်၊ မသက်သာ လေ၊ နှုတ်သံခြေကို၊ မြစ်ရေ၌တွင်၊ မျှောလိုက်ချင်စွ၊..."[၁၄]

ဟူသော ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရ၏ စပ်ဆိုမှုကိုတွေ့ရသည်။ ထိုစာပိုဒ်၏အနက်မှာ ပျို့ကဗျာသည် သာယာငြိမ့်ညောင်း နှစ်သက်ဖွယ်ကောင်းအောင် ဖွဲ့ခဲ့သည် မှန်သော်လည်း မဖွဲ့လိုတော့ပြီ။ စိတ်ပျက်စိတ်နာလှသည်။ ထိုကဲ့သို့ သာယာကြည်နူးဖွယ် သီကုံးသည်ကို လူပိန်းလူပျင်းတို့က ကျမ်းရိုးကိုမမှီးဘဲ ကြည်နူးပျော်မွေ့စရာ သာယာမှု တို့ကိုသာ လင်္ကာဖွဲ့ဆိုနေသည်ဟု ကဲ့ရဲ့ကြပေမည်။ ထိုကဲ့သို့ ချိုချိုမြမြ သီကုံးခဲ့သမျှကို မြစ်ရေ၌ပင် မျှောလိုက်ချင်သည်ဟု ဖြစ်ပါသည်။

အထက်ဖော်ပြပါ ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရ၏ ဖွဲ့ဆိုချက်ကိုထောက်လျှင် ပျို့ဟူသည် သာယာငြိမ့်ညောင်း နှစ်သက်ဖွယ် ကောင်းအောင် ဖွဲ့ဆိုထားအပ်သော ကဗျာမျိုးဖြစ်သည်ဟု ယူဆရပါသည်။ ပျို့ဟူသော စကားလုံးသည် ပင်းယခေတ်တွင် စတုရင်္ဂဗလအမတ်ကြီးမေး၍ ပုဂံဆရာတော်ဘုရား၏အဖြေတွင် "နှုတ်မင်္ဂလာပျို့ဖြင့်ဖြေလျှင်းပေအံ့" ဟူသော စကားရပ်ကို အစောကြီးတွေ့ရှိရသည်ဟု ဆိုသည်။ ပုဂံဝန်ထောက်မင်း ဦးတင်နှင့်တစ်ကွ အချို့သောပညာရှင်တို့ကလည်း "ပျို့ဟူသည် နှစ်လိုရွှင်လန်းခြင်း၊ တင်းတိမ်အားရခြင်း၊ ရောင့်ရဲခြင်းကိုဖြစ်စေတတ်သောကြောင့် ပျို့မည်၏" ဟုလည်းကောင်း၊ ကုမ္ဘာဘယပျို့ ကျမ်းဦးပလ္လင်တွင် တင်ပြထားသည်။

---

* – ယင်း – ၊ ၆။

† – ယင်း – ။

ပျို့စာပေသည် အစဉ်အလာကြီးမားသော စာပေပုံသဏ္ဍာန်တစ်ခု ဖြစ်သည်။ မြန်မာစာပေသမိုင်းတွင် ၁၅ရာစုနှောင်းပိုင်းမှ ၂၀ရာစုထိ နှစ်ပေါင်း ၅၀၀ခန့်မျှ တည်တံ့ ခဲ့ပေသည်။ ပျို့နှင့်ပတ်သက်၍ မလိခက–

> "ပျို့သည်ပိုဒ်ရေများစွာပါဝင်သော လေးလုံးစပ် ကဗျာရှည်ဖြစ်သည်။ ရေးဖွဲ့သည့်အကြောင်းအရာကို စကားတန်ဆာ၊ အနက်တန်ဆာများဖြင့် နှစ်သက်ဖွယ်ကောင်းအောင် ဝေဝေဆာဆာ ရေးဖွဲ့ခဲ့သည့်အတွက် ထိုကဗျာမျိုးကို နှစ်သက်ဖွယ်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသော ပျို့ဟူသည့်ဝေါဟာရဖြင့် အမည်သညာ ပြုခြင်း ဖြစ်သည်။"[၇]

ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။

ပျို့ကို ဇာတ်လမ်းပါသောပျို့နှင့် ဇာတ်လမ်းမပါသောပျို့ဟူ၍ နှစ်မျိုးခွဲခြားနိုင်သည်။ ဇာတ်လမ်းပါသောပျို့သည် ရှိနှင့်ပြီးသော ဝတ္ထုတစ်ခုခုကို လေးလုံးစပ်ကဗျာရှည်ပုံသဏ္ဍာန်ဖြင့် ပြန်လည် ရေးဖွဲ့ထားသော ပျို့မျိုးဖြစ်သည်။ ဇာတ်လမ်းမပါသောပျို့မှာမူ ရှိနှင့်ပြီးသားသုတသြဝါဒ ပေးသော ကျမ်းတစ်ခုကိုဖြစ်စေ၊ ပျို့စာဆို ရေးဖွဲ့လိုသော သုတနှင့်သြဝါဒကို လေးလုံးစပ်ကဗျာရှည် ဖြင့်ရေးဖွဲ့ ထားသော ပျို့မျိုးဖြစ်သည်။ ဇာတ်လမ်းပါသော ပျို့အမျိုးအစားသည် ငါးရာ့ငါးဆယ် ဇာတ်နိပါတ်၊ ဗုဒ္ဓဝင်၊ ဇင်းမယ်ပဏ္ဏာသ၊ ဓမ္မပဒဝတ္ထုများကို ပြန်၍ဖွဲ့နွဲ့တတ်သည်။ ဇာတ်လမ်းမပါသော ပျို့အမျိုးအစားတွင်မူ ကျမ်းဂန်လာသုတသြဝါဒများကို ပျို့စာဆို၏ အတွေးအမြင်များဖြင့် မှတ်သားဖွယ် နာချင်ဖွယ် ဖြစ်အောင် ရေးသားထားသော ပျို့မျိုးဖြစ်သည်။ ဇာတ်လမ်းပါသောပျို့မှာမူ မူလဝတ္ထု ဇာတ်လမ်းကို ဇာတ်လမ်း ဇာတ်ဆောင် ကာလဒေသနောက်ခံတို့ဖြင့် စာရေးသူ၏စိတ်ကူးဉာဏ်ဖြင့်ဖြည့် စွက်၍ အပြောက်အမွမ်းတန်ဆာဆင်ကာ ဖန်တီးရေးဖွဲ့လေ့ရှိသည်။ ထိုနည်းဖြင့် မူလဇာတ်လမ်းသည် ပိုမို၍ အသက်ဝင် ထင်ရှားလာသည်။ ရသမြောက်လာသည်။

---

[၇] မလိခ၊ ၂၀၁၅၊ ၁။

၃။ ဘုံခန်းပျို့၏ စိတ်ကူးနှင့်အရေးအဖွဲ့

၃၊ ၁။ ဘုံခန်းပျို့စာဆို၏စိတ်ကူး

စာဆိုသည် အင်းဝ၏ ပျက်စီးယိုယွင်းနေသော ခေတ်အခြေအနေကို တွေ့ကြုံခံစားရင်း အင်းဝပြည်သူတို့ မကောင်းမှုကိုရှောင်၍ ကုသိုလ်တရားများ ပွားများလာစေရန် ဘုံခန်းပျို့ကို ရည်ရွယ်ရေးဖွဲ့ခဲ့သည်။ မူလဇာတ်ဖြစ်သော နေမိဇာတ်မှာ ကုသိုလ်ရေးကို အလေးပေးသောဇာတ်လမ်းဖြစ်သည်။ ဆင်းရဲ သောမိန်းကလေးသည် အိမ်စေမလေးဘဝ၌ပင် စိတ်ကောင်း စေတနာကောင်း ထား၍ ကုသိုလ်ပြုခဲ့သည်။ သေလွန်သောအခါ နတ်ဘုံနတ်နန်း၌ ခံစားရပုံကို ဖွဲ့ဆိုထားသည်။ ဗီရဏီနတ်သမီးသည် ဗီရဏီဘုံခန်း၏ အဓိက ဇာတ်ဆောင်ဖြစ်သည်။ အခြားသော ဘုံခန်းများတွင်လည်း ကုသိုလ်ကောင်းမှု အကျိုးတရားကြောင့် နတ်စည်းစိမ်ခံစားရပုံတို့ကို စိတ်ကူးဖြင့်ချဲ့ထွင်ရေးဖွဲ့ ထားခြင်းဖြစ်သည်။

မူလဇာတ်လမ်း၌ နတ်ပြည်ရှိ နတ်သား၊ နတ်သမီးများက နေမိမင်းကြီးကို ဖူးတွေ့လိုသောကြောင့် သိကြားမင်းက မာတလိနတ်သားအားစေလွှတ်၍ ဝေဇယန္တာနတ်ရထားဖြင့် ခေါ်ဆောင်စေသည်။ နတ်ဘုံနတ်နန်းများကို လှည့်လည်ကြည့်ရှုသည်ဆိုသည့် သဘောသာဖြစ်ပါသည်။ နေမိဘုံခန်း ပျို့တွင်မူ စာဆိုရှင်အဂ္ဂသမာဓိက ဝတ္ထုဇာတ်လမ်းတစ်ပုဒ်ပမာ စိတ်ကူးဖြင့် ချဲ့ထွင်ဖန်တီးယူသည်။ ထို့ကြောင့်ပင် နေမိမင်းကြီး နတ်ပြည်သို့ တက်သည့်အချိန်ကို အချိန်ကာလနောက်ခံအဖြစ် ထည့်သွင်း ဖွဲ့ဆိုထားသည်။ မိုးဦးကျကဆုန်လကို ရွေးချယ်လိုက်သည်။ ကဆုန်လ၌ စကားပန်းများဖြင့် ပတ်ဝန်းကျင်တစ်ခွင်သည် မွှေးပျံ့နေသည်။ တောတစ်ခွင်မှာလည်း ပန်းရနံ့တို့ဖြင့် လှိုင်ကြူနေသည်။ ထိုတောတစ်ခွင်မှ စကားပန်းတို့၏ ရနံ့ကို ကောင်းကင်သို့ လွှင့်တင်လိုက်သကဲ့သို့ ကောင်းကင်၌ မွှေးပျံ့နေသည်ဟု ဖွဲ့ဆိုသည်။ နေမိမင်းကြီးရောက်ရှိသွားသော နတ်ပြည်ရှိ နတ်ဘုံနတ်နန်းတို့၏ တင့်တယ်ခံ့ညားပုံ၊ အနုပညာလက်ရာမြောက်ပုံတို့ကို နေရာဒေသနောက်ခံအဖြစ် ဖြည့်စွက် ခြယ်မှုန်းထားသည်။

"တုရင်ကမောင်း၊ မွန်ခေါင်းစုလစ်" စသည့် ကုန်းဘောင်ခေတ်၏ နန်းတော်များတွင် အလှဆင်ထားသော အဆင်တန်ဆာများကို စုံလင်အောင်ပြသည်။ နတ်ဘုံနတ်နန်းများသည် ထက်ဝန်းကျင်တစ်ခွင်၌ ထင်ရှားလွန်းလှသည်။ ခမ်းနားကြီးကျယ်လွန်းသည့်အတွက် ကောင်းကင်ကြီးတစ်ခုလုံး ပြိုကျမည်ဟုထင်ရသည်။ နတ်ဘုံ

နတ်နန်းများသည် အလွန်ကျယ်ဝန်းသည် ကျွန်းကြီးတစ်ကျွန်းခန့်မျှပင် ရှိသည်။ နန်းတော်အဆင်တန်ဆာများ၌ ပတ္တမြားများဖြင့် စီခြယ်ထားသည်။ ခြသေ့်ရုပ်များ စောင့်ကြပ်လျက်ရှိသည်။ ဘုံဗိမာန်များမှာ အဆင့် (၅) ဆင့်ရှိပြီး ရွှေအတိပြီးသည်ဟု နောက်ခံအဖွဲ့ ကိုဖွဲ့ဆိုထားပါသည်။ ရှင်အဂ္ဂသမာဓိသည် နတ်ဘုံနတ်နန်းများ၏ ခန့်ညားထည်ဝါပုံများကို ဖွဲ့ဆိုရာ၌ စာဆို၏ဘဝတွင် အင်းဝနေပြည်တော် ကောင်းစားပုံကို ကြုံတွေ့ခဲ့ရဖူးသည်။ရွှေနန်းကြော့ရှင် ၏ အသစ် တည်ဆောက်ထားသော နန်းတော်၏ ခမ်းနားထည်ဝါတင့်တယ်ပုံ၊ အင်းဝခေတ် အနုပညာ လက်ရာများနှင့် တန်ဆာဆင်ထားပုံတို့ကိုလည်း တွေ့မြင်ခဲ့ဖူးသည်။ အင်းဝပျက်၍ မြေတူးသို့ရောက်နေရသော်လည်း စာဆို၏ စိတ်ခံစားမှုတွင် တစ်ချိန်က အင်းဝ၏ ပုံရိပ်သည်စွဲကျန်ရစ်ပေမည်။ ထိုစွဲလမ်းစိတ်၊ အောက်မေ့စိတ်များဖြင့် နေမိဘုံခန်းပျို့တွင် ရွှေနန်းကြော့ရှင်၏ နန်းတော်ကို နတ်ဘုံ နတ်နန်း အသွင်သို့ ပြောင်းလဲရေးဖွဲ့ရန် စိတ်ကူးရခဲ့ဟန်တူသည်။

ထို့ပြင် နတ်ဘုံနတ်နန်း၏ ပတ်ပတ်လည်၌ ရွှေကြယ်ပွင့်၊ ငွေကြယ်ပွင့်များကို ပတ်ပတ်လည်၌ အစီအရီတန်ဆာ ဆင်ထားသည်။ ရွှေနှင့်ပြုလုပ်ထားသော နန်းပြာသာဒ်များသည် တကယ်သစ်စနေရောင်ကဲ့သို့ ထွန်းပ နေသည်။ ခြူးသီး၊ ခြူးရွက်၊ ခြူးခက်စသည်ဖြင့် ဗိသုကာအဆင်တန်ဆာအမျိုးမျိုးကို တွေ့ရသည်။ ထိုကဲ့သို့သော ခန့်ညားတင့်တယ် ပုံတို့ကို အမျိုးမျိုး အကျယ်တဝင့် ဖွင့်ဆိုထားသည်။ ထိုအဖွဲ့များသည် ကုသိုလ် ကောင်းမှုကြောင့် ခံစားရသောအကျိုးတရားကို သိမြင်စေရန် ဇာတ်လမ်းဆင် တင်ပြသည့် ပျို့၏နောက်ခံအဖွဲ့များ ဖြစ်ပါသည်။ နောက်ခံအဖွဲ့များ၏ ကြီးကျယ် ခမ်းနားမှုကြောင့် နေမိဘုံခန်းပျို့ ဇာတ်လမ်းသည်လည်း ကြီးကျယ်ခမ်းနား လာပါသည်။

မူလဇာတ်လမ်းတွင် နေမိမင်းကြီးသည် နတ်ဘုံနတ်နန်းများကို လှည့်လည်ကြည့်ရှုသည်ဟုသာ ပါသော်လည်း စာဆိုကစိတ်ကူးနှင့်ဖြည့်စွက်ကာ နေမိမင်းကြီးနှင့် အလွန်ချောမောလှပ သော ဗိရဏီနတ်သမီးတို့ တွေ့ဆုံခန်းကို ထည့်သွင်းထားသည်။ ဗိရဏီနတ်သမီး၏ ဝတ်စားဆင်ယင်ပုံကို ရေးဖွဲ့ရာတွင် အင်းဝခေတ်၏ ဝတ်စားဆင်ယင်ပုံနှင့် ဖန်တီးတင်ပြသည်။ အင်းဝခေတ်အမျိုး သမီးများသည် သင်တိုင်းများဝတ်ဆင်၍ ခြူကလေးများတပ်ဆင်ကာ လက်ဝတ်တန်ဆာများဆင်မြန်း ကြသည်ဟု ရေးဖွဲ့ထားသည်။

ဗီရဏီနတ်သမီး၏ အနေအထားကို နေမိမင်းကြီး တွေ့သည့်အခန်း၌လည်း ဗီရဏီ၏အလှ သရုပ်ကို ပေါ်လွင်စေသည့် ရှုထောင့်မှတင်ပြထားသည်။ နေမိမင်းကြီး နှင့် ဗီရဏီနတ်သမီးတို့ဆုံခန်း၌ နောက်ခံအဖွဲ့ပါသည်။ နောက်ခံအဖွဲ့မှာ ဗီရဏီ နတ်သမီး၏ ဘုံဗိမာန်တွင် အင်းဝခေတ်တူရိယာများဖြင့် တီးမှုတ်ဖျော်ဖြေနေ ကြ သည်။ ဗီရဏီနတ်သမီး၏ ရံရွေတော်နတ်သမီးများသည် ငယ်ရွယ် နုနယ်လှပ သူများ ဖြစ်သည်။ ထိုသူတို့သည် ချစ်သူဆိုသော အဖွဲ့အနွဲ့များပါသည့် တေးသီချင်းများကို သံပြိုင်သီဆိုနေကြသည်ဟု နောက်ခံအဖြစ်ဖွဲ့ထားသည်။ ထိုနောက်ခံအဖွဲ့၏ သဘော မှာ ယောကျ်ားနှင့်မိန်းမတို့ တွေ့ဆုံရာတွင် စိတ်နှလုံးချင်း ဆက်သွယ်မှု ခံစားမှုများ နီးကပ်လာစေရန် အချစ်အကြောင်း ဖွဲ့ဆိုသော သီချင်းများကို သီဆိုပေးခြင်းဖြစ်ပါ သည်။

ထိုမှတစ်ဆင့် နေမိမင်းကြီးသည်ဗီရဏီနတ်သမီး၏ အလှကိုတွေ့မြင်ပြီးလျှင် ချစ်ခင်တွယ်တာ စိတ်များဖြစ်ပေါ်လာသည်။ အတူနွဲပျော်လိုစိတ်များဖြစ်ပေါ်လာသည်။ ဘဝချင်းမဆုံစည်းဖြစ်ရသည့် အကြောင်းကို တွေးမိလာသည်။ နောင်တရချင်လာ သည်။ နေမိမင်းသည် ဗီရဏီ၏ အလှ၌ နှစ်မျော နေလေဟန် စာဆို၏စိတ်ကူးဖြင့် ချဲ့ထွင် ဖွဲ့နွဲ့ထားသည်။ ထိုစိတ်ကူး ဖြည့်စွက်ချက်ကြောင့် ကုသိုလ်ကောင်းမှု အကြောင်းတရားဟောသော နေမိဇာတ်လမ်းသည် လူသားတိုင်းနှင့် မကင်းနိုင်သည့် အချစ်သဘောပါလာခဲ့သည်။ နှစ်သက်စရာ ကောင်းလာသည်။ စာဖတ်သူတို့ စွဲမက်ဖွယ် ဖြစ်လာစေပါသည်။ လောကသဘာဝလူ့သဘာဝနှင့်ယှဉ်၍ စိတ်ကူးဖြင့် ဖြည့်စွက်ဖန်တီးခြင်း ဖြစ်သောကြောင့် လက်ခံနိုင်ဖွယ် ရှိလာသည်။ ဗီရဏီဘုံခန်းမှ ရှေ့ဆက်မည့် ဘုံခန်းများဆီသို့ သွားရောက်ရန် မာတလိက နေမိမင်းကြီးအား ပြောသည့်အခန်းကိုလည်း ထည့်သွင်းထားသည်။ ထိုအခန်းတွင် မာတလိက နေမိမင်း ကြီးအား ရှေ့ဆက်မည့်ဘုံခန်းများတွင် ဗီရဏီနတ်သမီးထက် ချောလှသည့် နတ်သမီး များရှိကြောင်း ပြောဆိုပုံမှာ သဘာဝကျ၍ ပြုံးချင်စရာဖြစ်ပါသည်။ ဗီရဏီနတ်သမီး အား ခွဲခွာ၍ ရှေ့ခရီးဆက်ရာတွင် နေမိမင်းကြီး၏ခံစားမှုကို ဖွဲ့ထားပုံမှာလည်း လွမ်းမောစရာ ကောင်းလှ ပါသည်။

၃၊ ၂။ စာဆို၏ အရေးအဖွဲ့

နေမိမင်းကြီး နတ်ပြည်သို့ တက်သည့်အခန်းကို ရေးဖွဲ့ရာ၌ ကဆုန်လ၏ ရာသီသဘာဝကို နောက်ခံပြုထားသည်။ ရာသီဥတုနောက်ခံအဖွဲ့ကို–

"နံ့မြက်ရှားရှား၊ စံကားပျံ့မွှေး၊ လှိုင်ကြူဧလျက် နီးဝေးထုံလှာ၊
ရဂုံမှာလည်း လေညာကောင်းကင်၊ လွင့်လိုက်တင်လျက်၊ နတ်ရှင်
မင်းကျော်၊ သာဖြည်းပျော်၏"[၇]

ဟုရေးဖွဲ့ထားသည်။ စကားပန်း၏ ရနံ့သည် အေးမြ၏။ မွှေးပျံ့နေသည်ကိုပင် "နံ့မြက်ရှားရှား၊ စံကားပျံ့မွှေး၊ လှိုင်ကြူဧ " ဟု မွှေးပျံ့သည်ကိုပင် " ပျံ့၊ မွှေး၊ လှိုင်၊ ကြူ၊ ဧ " စသည်ဖြင့် အနက် ချင်းတူသော ဝေါဟာရအမျိုးမျိုးကို အပြောင်းအလဲပြု၍ စုပေါင်းဖွဲ့နွဲ့ထားသည်။ တောရဂုံဆီမှ စကားပန်း၏ရနံ့သည် မိုးကောင်းကင်သို့ ပင်ပျံ့လွင့်လာလေဟန်၊ ထိုရနံ့ကိုခံစား၍ မင်းကြီးသည် သာယာပျော်ရွှင်လာသည်ဟု ဖွဲ့နွဲ့ထားသည်။

ကဆုန်လရာသီ၏ ပတ်ဝန်းကျင်ရှုခင်းများကို –

"ခါလည်လုလု၊ ရတုသစ်သစ်၊ သရစ်ပေါ်ပေါ်၊ သာပျော်ရွှန်းရွှန်း၊
ကိန်းခန်းသင့်မော၊ ရွက်ရင့်လျော၍၊ ရွက်ကြောနုလန်၊ ရွက်သစ်
ပြန်တည့်၊ ပန်းမာလ်ငုံကင်း၊ သုတ်လေညင်းနှင့်၊ မြေသင်းနံ့နံ့၊
တပျံ့ပျူးပျူး၊ မင်းလွင် မြူးလျက်၊ တန်ခူးလည်းကုန်၊ လကဆုန်
သည်၊ ပဇ္ဇုန်ရိုက်မည် ချုန်းချုန်းတည်း။"[၈]

ဟု ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ ထိုအဖွဲ့တွင် မိုးရာသီသို့ တစ်ဖန်ရောက်လုနီးလာသည့်သဘော၊ ရာသီဥတု၏ အသွင်အပြင်သည် သစ်လွင်နေသည့်သဘော၊ ရွက်သစ်ကလေးများ ပေါ်လာသည့်သဘောတို့ကို တင်ပြ ရာ၌ "လုလု၊ သစ်သစ်၊ ပေါ်ပေါ်၊ ရွှန်းရွှန်း" စသည်ဖြင့် ဗျည်းတူ၊ သရတူ၊ ဝိစ္ဆာစကားလုံးများကို တွဲ၍သုံးထားသည်။ ထိုစကားလုံးများကို ထပ်ကာထပ်ကာသုံးခြင်းဖြင့် အသံချင်းနီးစပ်လာပြီးလျှင် သာယာချိုပြေလာသည်။ စကားလုံးများ၏ အလှအပကြောင့် ကဆုန်လ၏သဘာဝသည် လှပလာသကဲ့သို့ အသံများ၏နီးကပ်မှုတို့ကြောင့် သာယာချိုမြိန်လာသည်။ အသံ၏

---

[၇] အဂ္ဂသမာဓိ၊ ရှင်၊ ၁၉၇၁၊ ၃။
[၈] အဂ္ဂသမာဓိ၊ ရှင်၊ ၁၉၇၁၊ ၂။

သာယာမှုက သဘာဝတရား၏ သာယာမှုကိုပို၍ပေါ်လွင်လာအောင် အထောက်အပံ့ပြု ထားသည်။ ဆရာတော်သည် "သစ်သစ်"ဟူသော အသတ်သံစကားလုံးကို သုံးရာတွင် လည်း သာယာနာပျော်စေသကဲ့သို့ "ပေါ်ပေါ်"ဆိုသည့်သံလွင်စကား လုံးကို သုံးရာ တွင်လည်း သာယာနာပျော်စေသည်။ "ရွှန်းရွှန်း"ဆိုသည့် စကားလုံးကို နှစ်ကြိမ်ထပ်၍ သုံးရာ၌ သံလေးဖြစ်သော်လည်း သာယာနာပျော်စေသည်။ စကားလုံးတွဲဖွဲ့ဟန်၊ အသံတွဲဖွဲ့ဟန် များသည် အနက်ရောအသံကိုပါ သာယာနာပျော်ဖွယ်ဖြစ်စေသည်။

"ရွက်ရင့်လျော၍၊ ရွက်ကြောနုလန်၊ ရွက်သစ်ပြန်တည့်" ဟူသောအဖွဲ့၌လည်း 'ရွက်'ဟူသော စကားလုံးကို သုံးကြိမ်တိတိ ထပ်ကာထပ်ကာသုံးခြင်းဖြင့် အသံတူများ နီးနီးကပ်ကပ်ဖြစ်လာသည်။ အသံသာယာချိုပြေစေသည်။ မခုရတာ ဂုဏ်မြောက် သည်။ "ရွက်ရင့်လျော၍"တွင် တစ်ပါဒလုံး၌ "ယ၊ ရ၊ လ၊ ဝ"ဟူသည့် ဗျည်းများကို ပေါင်းစည်းသုံးထားသည်။ ထိုသို့ပေါင်းစည်းသုံးရာတွင် 'အရွက်'များ သည် ရင့်ရော် လာပြီးနောက် လျောကြွေ၍ကျသွားသည်။ ရွက်ကြောနုလေးများပါသည့် ရွက်သစ်များ ပေါ်လာသည်။ ရွက်ဟောင်းကြွေ၍ ရွက်သစ်ဝေသည့်သဘောကိုပင်စာဆိုက အနုစိတ် သရုပ်ဖော်ပြခဲ့သည်။ စကားလုံးရွေးချယ်ဖွဲ့စည်းရာ၌ အနက်သဘောအားဖြင့် အဆက် အစပ်မိသည့်အပြင် အသံသဘောအရလည်း အဆက်အစပ် မိအောင်ရေးဖွဲ့ထားသည်။ ရွက်ဟောင်းကြွေပြီး ရွက်ကြောနုပေါ် ရွက်သစ်ပြန်သည်။ ထို့နောက်မှ ပန်းမန်မုံကင်း လေးများ ထွက်ပေါ်လာသည်။ ထိုပန်းတို့၏ ရနံ့ များသည် လေပြေလေညှင်းနှင့်အတူ မွှေးပျံ့လာသည်။ ကဆုန်လ၏ မိုးစက်များကြောင့် မြေသင်းနံ့လေးများကို ခံစားရ သည်ဆိုသောအချက်အလက်များသည် အဆက်အစပ်ရှိပြီးနောက်ဆုံးတွင် မိုးချုန်းသံ များကို ကြားလာရသည်။ "သာပျော်ရွှန်းရွှန်း၊ ပဇ္ဇုန်ရိုက်မည်း၊ ချုန်းချုန်းတည်း" ဟူသော အဖွဲ့တွင် 'ရွှန်းရွှန်း၊ ချုန်းချုန်း' စသည့် ဝိစ္ဆာစကားလုံးလေးများကို သုံးထား သည်။ နှစ်ကြိမ်ထပ်ဝိစ္ဆာ စကားလုံးများက အကြောင်းအရာကိုပို၍ နူးညံ့သွားစေ သည်။ နှစ်သက်ဖွယ်ဖြစ်သည်။ "မြေသင်းနံ့နံ့" ဟု ရေးဖွဲ့လိုက်သောအခါ ပို၍ နှစ်သက်စရာ ကောင်းလာသည်။ "ချုန်းချုန်း" ဟူသောအသံကို ထည့်သွင်း ရေးဖွဲ့ ထားရာ မြည်သံစွဲအလင်္ကာမြောက်သည်။ စာဆိုသည် ပျို့နောက်ခံဖွဲ့ကိုဖွဲ့ရာ၌ အမြင် အကြား အနံ့အာရုံများ ပါဝင်အောင် ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ ထို့ပြင်–

"မြစ်လျောက်ကိုင်းကျွန်း၊ သဲပြင်ထွန်းလည်း၊ ထက်ဝန်းရှမ်းရှမ်း၊
အာပေါ် လွှမ်းလျက်၊ ကမ်းလည်းငုံထွေး"[၈]

ဟု ဖွဲ့ဆိုထားသည်။ မိုးရေများကြောင့် ကမ်းစပ်ကိုရေလွှမ်းသွားပြီး ရေပြန်ကျသွားသည်ကို "ကမ်းလည်းငုံထွေး" ဟု ဖွဲ့ဆိုထားပုံမှာ စိတ်ကူးဆန်းသစ်သည်။

နတ်ဘုံနတ်နန်းတို့ကိုဖွဲ့ရာ၌လည်း–

"ရှေ့တော်မျက်မြင်၊ မိုးဝပြင်ဝယ်၊ တုရင်ကမောင်း၊ မွန်ခေါင်း
စုလစ်၊ သရစ် သွန်းသွန်း၊ ထက်ဝန်းပြုံ့ပြုံ့၊ ကောင်းကင်နွဲ့မျှ"[၁၉]

ဟု ဖွဲ့ဆိုထားသည်။ "ကောင်းကင်နွဲ့မျှ"ဟူသော အဖွဲ့ကနတ်ဘုံနတ်နန်းတို့၏ အလွန်ကြီးကျယ်ခမ်းနားပုံကို မြင်ယောင်စေသည်။ နေမိမင်းကြီးရောက်လာခိုက်တွင် ဗီရဏီနတ်သမီး၏အနေအထားကို–

"ရွှေသလွန်ထက်၊ ဧသန်တူရူ၊ လေညင်းယူလျက်၊ ရွှင်မူပြုံးပြုံး၊
မျက်လုံး မျက်ခွက်၊ လရောင်စက်သို့၊ နားရွက်ဖြန့်ကား၊
ညွှန့်ညွှန့်ထွားမျှ၊မေးပါးသွယ် သပ်၊ အာစပ်ဝင်းရွှေ၊ ချေလည်း
မပြောက်၊ ကြန်လျောက်နှာယောင်၊ မျက်တောင်ကော့ဖြူး၊ နဖူး
ပြင်လှ၊ ရင်ဝလည်းမောက်၊ ဖိတ်ဖိတ်တောက်မျှ၊ ပြောက်
ပြောက်စွန်းစွန်း၊ ဆေးထင်းပန်းသို့"[၃၉]

ဟု ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ စာဆိုသည် သူ၏စိတ်ကူးဖြင့် ဗီရဏီနတ်သမီး၏ သွင်ပြင်ပုံပန်းကို ဖွဲ့ဆိုရာတွင် မျက်လုံးမျက်ခွက်မှစ၍ လက်ဖျားခြေဖျားများအထိ အနုစိတ်သရုပ်ဖော်ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ ဗီရဏီနတ်သမီးသည် သလွန်ထက်တွင်စံနေရာ၌ ရှေ့တည့်တည့်သို့မျက်နှာမူကာ လေညှင်းကိုခံယူနေသည်။ ဗီရဏီနတ်သမီး၏အလှကို ပို၍မြင်သာလာစေရန် ပြုံးနေသော ဗီရဏီ၏မျက်နှာပေါ်သို့ လရောင်များ ဖြာကျနေပုံကို ထည့်သွင်းရေးဖွဲ့ထားသည်မှာ စိတ်ကူးကောင်းလှပါသည်။ နားရွက် ပြန့်ကားပုံ၊ မေးသွယ်သပ်ပုံ၊ အာခံတွင်းမှ ရှင်းသန့်ဝင်းဝါပုံ၊ မှဲ့တစ်ပေါက်ပင် မစွန်းထင်းပုံတို့ကို

---

[၈] အဂ္ဂသမာဓိ၊ ရှင်၊ ၁၉၇၁၊ ၂။
[၁၉] – ယင်း – ၊ ၃။
[၃၉] – ယင်း – ။

အဆက်အစပ်မိမိ အနုစိတ်သရုပ်ဖော်ထားသည်။ စကားလုံးအသုံးအနှုန်းများမှာ အလှသရုပ်ကို ပေါ်လွင်စေသည့်အပြင် ဖွဲ့စည်းထားပုံကျစ်လျစ်သည်။

ဗီရဏီ၏အသံကိုလည်း စာဆိုကဖွဲ့ခဲ့ပြန်သည်။

> "ငယ်သံတွတ်တွတ်၊ စုလည်းလွတ်လျက်၊ ရုပ်ဓာတ်ပုံညီ၊
> ဗီရဏီဟု၊ ချီချီ ချချ၊ ခေါ်ဆိုကြသား"[၈]

ဟူသောအဖွဲ့တွင် ဗီရဏီ၏အသံလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ ဗီရဏီကိုခေါ်ဆိုကြသော နတ်သမီးလေးတို့၏ အသံလည်းဖြစ်နိုင်သည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေ စာဆိုက အသံ၏ သရုပ်ကိုပင် "ငယ်သံတွတ်တွတ်" ဟုဖွဲ့၍ စုလည်းထုံးလေးများ ထုံးထားပုံကိုလည်း ဖွဲ့ဆိုထားပါသည်။ နေမိမင်းကြီးနှင့် ဗီရဏီတို့၏စိတ်ခြင်း နီးစပ်လာအောင် ပတ်ဝန်းကျင် ကလုံ့ဆော် ဖျော်ဖြေပေးနေသည်ဟု စိတ်ကူးဖြင့်ဖြည့်စွက်၍–

> "နာပျော်လှည့်အီ၊ ချစ်သူချီလျက်၊ သံပြီသံပြိုင်၊ ခွင့်ရေးကိုင်က၊
> အတိုင်အဖောက်၊ လှယ်ကာကောက်တည့်၊ လက်ထောက်ပျံ့ပျူး၊
> ဧရင့်ကျူးလျက်၊ တထူးတလည်၊ ကောင်းကင်ပြည်တွင်၊ ရွှေစည်
> ရွှေမောင်း၊ ရွှေငြင်းစောင်းနှင့်၊ ညောင်းညောင်း ညုန်းညုန်း၊
> လူမင်းဘုန်းလည်း၊ မနှုန်းလှည့်ထိုက်၊ ခရီး ကြိုက်၍"[၉]

ဟု ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။

ထိုအဖွဲ့ကိုကြည့်လျှင် ရံရွှေတော်များက ဗီရဏီနတ်သမီးကလေး စိတ်ပျော်ရွှင်ပည့်စုံသွားရန် ချစ်သူအစချီသော သီချင်းကို သံပြိုင်ဆိုနေဟန်သရုပ်ဖော်ထားသည်။ ထိုအဖွဲ့၌ "ချစ်သူချီလျက်၊ သံပြီ သံပြိုင်"ဟု သံလွင်များကို သုံးထားခြင်း၊ ဝဂ်တူဗျည်း 'ပ' ကို နီးနီးကပ်ကပ်သုံးခြင်း၊ ဝဂ်တူဗျည်း 'သံ' ကို နီးနီးကပ်ကပ် သုံးထားခြင်းတို့ကြောင့် အသံသည်ချိုသာပြီး နှစ်သက်ဖွယ် ဖြစ်နေသည်။ "ရွှေစည် ရွှေမောင်း၊ ရွှေငြင်းစောင်းနှင့်" ဟူသောအဖွဲ့တွင်လည်း 'ရွှေ' ဟူသော ဗျည်းတူသံတူ စကားလုံးကို နီးနီးကပ်ကပ်သုံးထားသည့်အတွက်မဓုရတာဂုဏ်မြောက်သည်။ထို့ပြင်"ညောင်းညောင်း ညုန်းညုန်း" ဟု 'ည' ဗျည်း တစ်လုံးတည်းကို တစ်ပါဒလုံး၌ ဝိစ္ဆာစကားလုံးတွဲများဖြင့်

[၈] – ယင်း – ၊ ၃–၄။
[၉] အဂ္ဂသမာဓိ ၊ ရှင်၊ ၁၉၇၁၊ ၄။

ရေးဖွဲ့ထားခြင်းဖြင့် နတ်သမီးကို ဖော်ပြနေသော တူရိယာသံများကို ကြားယောင်လာစေသည်။ မြည်သံစွဲအလင်္ကာများကြောင့် အသံကိုကြားလာရသည်။ စာဆိုသည် အင်းဝခေတ်စာဆို ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရကဲ့သို့ပင် စကားလုံးများကို လှလှပပ ဖွဲ့ဖွဲ့စည်းစည်း ဖြစ်အောင် ဖွဲ့ဆိုနိုင်သည်။ ဗီရဏီ၏အလှကိုပင် စကားလုံးအသုံး အနှုန်း၊ အဖွဲ့အနွဲ့အမျိုးမျိုး ပြောင်း၍ မရိုးမထပ်ရအောင် နာသူတို့မငြီးငွေ့နိုင်အောင် ဖွဲ့ဆိုနိုင်စွမ်း ရှိပါသည်။ ထိုသို့ ဖွဲ့ဆိုဟန်မှာ–

> "ဖြူဆွတ်ဆွဆွ၊ ဝတ်စည္ဆန့်ညွှန့်၊ သရက္ခန့်ရနံ့၊ သင်းသင်းပျံ့မျှ၊ နူးညံ့လှပ်လှပ်၊ ရင်အပ်တန်ဆာ၊ လည်မာခြူးပွင့်၊ ထူးကဲဆင့်သား၊ နုရင့်ရိုးခက်၊ ပြိုးပြိုးပြက်တိ"[၇၂]

ဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။ ဝတ်စားဆင်ယင်မှုနှင့် လိမ်းကျံခြယ်သမှုတို့ကို ဖွဲ့သောအပိုင်းဖြစ်ပါသည်။ "ဖြူဆွတ်ဆွဆွ၊ ဝတ်စည္ဆန့်ညွှန့်" ဟူသော အဖွဲ့ကိုကြည့်လျှင် စာဆို၏အကြောင်းအရာကို ပေါ်ပေါ်လွင်လွင် ရှိစေမည့် ဝေါဟာရများကို ရွေးချယ်ပြီး လိုက်ဖက်မည့် ဝေါဟာရအချင်းချင်းကို ပေါင်းဖွဲ့၍ သုံးနှုန်းထားကြောင်း တွေ့ရသည်။ ပုံစံအားဖြင့် "ဖြူဆွတ်ဆွဆွ" တွင် ဆွတ်သည်၊ ဖြူ ဟူသောစကားကို ပို၍ ဖြူသည့်သဘောသို့ သက်ရောက်စေသည်။ ထို့အတူပင် 'ဆွဆွ' ဆိုသည့် ဝိဇ္ဇာစကားနှစ်လုံးကလည်း ဖြူဆွတ်မှုကို ပို၍လေးနက်လာစေသည်။ အညွှန့်စား၊ အကောင်းစားအဝတ်အစားဝတ်ဆင်ထားပုံကို ဖွဲ့ရာ၌ 'ဝတ်စည္ဆန့်ညွှန့်' ဟု ဝိဇ္ဇာစကားလုံးကို သုံးလိုက်ခြင်းဖြင့် ပို၍ စကားလုံးလှပသွားပါသည်။ "သင်း သင်း၊ လှပ်လှပ်၊ ပြိုးပြိုး" ဟူသည့် ဝိဇ္ဇာစကားလုံးများကလည်း အကြောင်းအရာကို ပို၍ပေါ်ပေါ် လွင်လွင်ရှိစေသည်။ နှစ်သက်ဖွယ်ဖြစ်စေသည်။ "သရက္ခန့်ရနံ့၊ သင်းသင်းပျံ့မျှ၊ နူးညံ့လှပ် လှပ်" ဟု ရေးဖွဲ့လိုက်သောအခါ သရက္ခန်နံ့သာနံ့၏ သင်းပျံ့မှုများသည် ပို၍အနုစိတ်သရုပ်ပေါ်လာပါသည်။ လည်တွင်ဝတ်ဆင်ထားသော ခြူးပန်းခြူးပွင့်နှင့် ရိုးတံများ၊ ပုံဖော်ထားသည့် လည်ဝတ်တန်ဆာမှ ကျောက်မျက်ရတနာများသည် ပြိုးပြိုးပြက်ပြက်ရှိနေပုံကိုလည်း စေ့စေ့စပ်စပ် ရေးဖွဲ့ထားသည်။

ဗီရဏီနတ်သမီးလိမ်းကျံထားသော နံ့သာတို့၏ရနံ့ကိုပင် စာဆိုက–

---

[၇] – ယင်း – ၊ ၅။

> "နံ့သာပျောင်းလည်း၊ လှောင်းလှောင်းအလွန့်၊ တွန့်တွန့်ကြည်း
> ကြည်း၊ သပ်သပ်ချည်းမျှ၊ စုလည်းကေသာ၊ မြရွက်ညှာသို့"[၈]

ဟူ၍ ဖွဲ့ဆိုထားပါသည်။

ဗိုရဏီနတ်သမီး၏ပါးပြင်ပေါ်တွင်လူးထားသော နံ့သာများ၏ ရနံ့မွှေးကြိုင်ပုံကို "လှောင်းလှောင်းအလွန့်" ဟူသည့် ဝိစ္ဆာစကားလုံးပါဝင်သော အရေးအဖွဲ့နှင့် တင်ပြထားသည်။ ရနံ့များသည် လှောင်နေသည်ကိုလွန်၍ ပိုမို သင်းပျံ့နေသည်။ အလွန့်အလွန် သင်းပျံ့နေသည်ဟု ဆိုလိုသည်။ "တွန့်တွန့်ကြည်းကြည်း၊ သပ်သပ်ချည်းမျှ၊ စုလည်းကေသာ၊ မြရွက်ညှာသို့" ဟူသောအဖွဲ့က စုလည်းဆံထုံး ထုံးထားသောဆံပင်၏ ကြည်လင်ရှင်းသန့်မှု၊ သပ်ရပ်မှုများကို သရုပ်ပေါ်စေသည်။ "ရည်ရှင်ရွှင်းရွှင်း၊ ဝင်းဝင်းထိတ်ထိတ်" ဟူသော အဖွဲ့တွင်လည်း နှစ်ကြိမ်ထပ်ဝိစ္ဆာစကားလုံးများက စုလည်းဆံထုံးထားသော ဆံပင်ပေါ်တွင် ဆင်ယင်ထားသည့် နဝရတ်ကိုးပါးတို့၏ တောက်ပဝင်းလဲ့ပုံကို ပေါ်လွင်လာစေသည်။

စာဆို ရှင်အဂ္ဂသမာဓိသည် ပါးပေါ်၌ လိမ်းခြယ်ထားသော နံ့သာများ၏ရနံ့မှသည် ဗိုရဏီ၏ဦးခေါင်း၌ ဆင်ယင်ထားသော စုလည်းဆံထုံးဆီသို့ ရောက်အောင် အဆက်အစပ်မိမိ ရေးဖွဲ့ထားသည်။ ဆံပင်၏ကြည်လင်မှု၊ ထုံးဖွဲ့ထားသောဆံထုံး၏ သေသပ်မှု၊ ဆံထုံးထက်၌ တန်ဆာဆင်ထားသည့် နဝရတ်ကိုးပါးတို့၏ တောက်ပမှုကို အချိတ်အဆက်လည်းမိ၊ အနုစိတ်ကျအောင် သရုပ်ဖော်ဖွဲ့ဆိုထားပါသည်။ ဗိုရဏီနတ်သမီး၏အလှကြောင့် နေမိမင်းကြီးခံစားရပုံကို–

> "သူ့စိတ်ငါ့စိတ်၊ ယိုဘိတ်လှည့်စွာ၊ မှာမှာပျံ့ပျူး၊ မိန်းမူး
> ခေါက်ချိုး၊ နတ်မယ်မျိုးကြောင့်၊ တန်းခိုးပြင်းသား၊ ငါမင်း
> ကိုယ်ရည်၊ မရပ်တည်မျှ"[၁၉]

ဟု ဖွဲ့နွဲ့ထားပြန်သည်။ နေမိမင်းကြီး၏စိတ်သည် ဗိုရဏီ၏စိတ်နှင့်ဆက်သွယ်၍ သူ့အကြောင်းတွေး လိုက်၊ မိမိအကြောင်းတွေးလိုက်နှင့် မေတ္တာစိတ်တို့ ယိုဖိတ်နေသည်။ စိတ်ခံစားမှုတို့မှာ ဗိုရဏီထံ၌သာ လွင့်ပျံ့လျက် စိတ်များခေါက်ချိုးခွေလောက်

---

[၈] အဂ္ဂသမာဓိ၊ ရှင်၊ ၁၉၇၁၊ ၅။

[၁၉] – ယင်း – ။

အောင်ပင် မိန်းမူးနေသည်။ မမြင်သာသောစိတ်အခြေအနေကို 'မိန်းမူးခေါက်ချိုး' ဟူ၍ မြင်သာအောင်ဖွဲ့ထားသည်။ နတ်သမီးအပေါ်၌ တိမ်းညွတ်စိတ်ဖြင့် နေမိမင်းကြီး၏ စိတ်အတွင်း၌ သိလိုစိတ်များ ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ စိတ်တွင်းမှအမေးစကားများ ဆိုမိသည်။ နေမိမင်း၏စိတ်အခြေအနေကို–

> "ရွယ်ငါးပြင်ဝယ်၊ တအင်မယုတ်၊ ရွှေလှော် ခုတ်သို့၊ အဟုတ်
> လှကြွယ်၊ မိစံပယ်ကား၊ အဘယ်နတ်သမီး တို့နည်း။"[၈]

ဟူ၍ ဖွဲ့ပြထားပါသည်။ ရွှေရုပ်နှင့်တူပါပေသည်။ အမှန်ပင်လှပါပေသည်။ တင့်တယ်စွာ စံပယ်နေသူလေးဖြစ်ပါသည် ဆိုသော ခံစားမှုအတွေးများကို ပါအောင်ဖွဲ့ထားသည်။ 'စံပယ်သည်' ဟူသည့် ကြိယာစကားလုံးကို ရှေ့မှ 'မိ' နှင့်တွဲ၍ 'မိစံပယ်' ဟု သုံးနှုန်းလိုက်ပုံမှာ မချင့်မရဲခေါ်လိုက်သည့်သဘော၊ ရင်းနှီးချစ်ခင်လိုသည့်သဘောများ ပါဝင်နေသည်။

ရှင်အဂ္ဂသမာဓိသည် သူ၏ပျို့ကို ဇာတ်ကွက်ဆင် တင်ပြထားသည်။ ဇာတ်ကွက်တွင် နောက်ခံ မြင်ကွင်းတစ်လှည့်၊ ဗီရဏီနတ်သမီး၏အလှ တစ်လှည့်၊ နေမိမင်း၏ ခံစားမှုအတွေးတစ်လှည့် ဟူ၍ အပြောင်းအလဲများပြုကာ အာရုံအမျိုးမျိုး ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ရေးသားထားသည်။ နေမိမင်းကြီး၏ အတွေးကိုဖွဲ့ပြီးနောက် နတ်ဘုံနတ်နန်း၏ခမ်းနားမှုကို–

> "အဆန်းအဆန်း၊ ရွှေကျီးရန်းနှင့်၊ မကန်းခံတွင်း၊ ခြသေ့်နင်း
> လျက်၊ ပြောက်ကွင်းရေးချဲ့၊ နွဲ့ရစ္ဆဲ့တုံ၊ ကယ်ကဲ့ရောင်ထွေ၊
> ခြူးညွှန့်ခွေလျက်၊ ရဝေစိုက်ထား"[၉]

ဟု ရေးဖွဲ့ထားပြန်သည်။

နန်းတော်၏အဆင်တန်ဆာများတွင် မကန်း၏ခံတွင်းကိုခြသေ့်နင်းနေသည့် ပုံသဏ္ဌာန်များ ဖြင့်လည်း တန်ဆာဆင်ထားသည်ဟုဖွဲ့ပြသည်။ နန်းတော်တိုင်များတွင် ခြူးပန်းခြူးညွန့်များရစ်ခွေ၍ တန်ဆာဆင်ထားပုံလည်း ပါဝင်သည်။ မျက်နှာကြက်များ၌ သန္တာ၊ ပုလဲ၊ မြ စသည့် ကျောက်မျက် ရတနာများကို

---

[၈] – ယင်း – ။

[၉] အဂ္ဂသမာဓိ၊ ရှင်၊ ၁၉၇၁၊ ၆။

ချိတ်ဆွဲထားသည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် ဗီရဏီနတ်သမီး၏အလှကို ဖွဲ့ပြန်သည်။ နတ်သမီး၏ ဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှုကိုဖွဲ့ရာ၌ စာဆိုတွေ့ကြုံခဲ့ဖူးသော အင်းဝနန်းတွင်းသူတို့၏ ဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှုများ ဖြင့်ဖွဲ့ဆိုထားသည်။ နတ်သမီး၏ ချစ်စရာကောင်းသည့် အလှနှင့်အရွယ်တို့ကို–

"ချစ်လည်းချစ်တုန်း၊ သွေးစုန်းမျက်မည်း၊ ခြည်းရရည်းလျှင်၊
စုလည်းငုံသစ်၊ ကုံးသွယ်နစ်လျက်၊ သရစ်ရွှေညွန့်၊ တွန့်ရရွှန့်
တည့်၊ စီတန့်မျက်ကောင်း၊ ရွှေနားတောင်းလည်း၊ ရောင်မောင်း
ပြက်ပြက်၊ ဘယက်သရဘူ၊ ရွှေချူသင်တိုင်း၊ ဘယ်နှင့်ခိုင်း၍၊
နှိုင်းရှာပလိမ့်၊ ငြိမ့်ရရိမ့်မျှ"[၈]

ဟု ဖွဲ့ဆိုခဲ့ပါသည်။ နတ်သမီး၏ အဆင်တန်ဆာအလှကို ဖွဲ့ဆိုပြီးနောက် စိတ်အာရုံတို့သည် ဗီရဏီထံ၌သာ စုပြုံရောက်နေသည့်အလျောက် သိလိုစိတ်ဖြစ်ပေါ်နေသည်။နတ်မိမယ်သည် အဘယ်ကောင်းမှုပြုခဲ့၍ ဤကဲ့သို့ နတ်စည်းစိမ်ခံစားရသနည်းဟု စိတ်တွင်းကမေးခွန်းထုတ်နေကြောင်း ရေးဖွဲ့ထားသည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် ခံစားမှုများမြင့်တက်လာပြီးလျှင် ဗီရဏီနတ်သမီးနှင့် ရင်ချင်းအပ်၍ မိမိ၏ ညာလက်ရုံးကို ခေါင်းအုံး ပြီးအိပ်စေလိုသော ချစ်စိတ်များဖြစ်ပေါ်လာပုံကို–

"ရှေ့ဆီကြေးမုံ၊ နောင်နှင့်ကြုံ၍၊ ပိုက်ခြုံကျွမ်းသူ၊ လွမ်းရမူကား၊
ပစ္စူလွှမ်း ထပ်၊ ရင်ချင်းအပ်၍၊ မြဲကွပ်မေတ္တာ၊ ထပ်ကာကာလျှင်၊
လက်ယာလက်ရုံး၊ အုံးပစေလျက်၊ နှစ်သက်ဖြားယောင်း၊ ပျော်
ကြောင်းကြောင်းလျှင်၊ စုံပေါင်းအင်ခြိုက်၊ ရွှင်သောကြိုက်ဝယ်၊
ခေါ်စိုက်မောင်နည်း၊ ရင်ထက်လည်းလျက်၊ သာဖြည်းညင်းညင်း၊
လွမ်းတင်းဆိုယောင်၊ လူမင်းခေါင်နှင့်၊ အိုအောင်သဖြင့်၊
ချစ်တော်တင့်က၊"[၉]

ဟု ဖွဲ့ဆိုထားပါသည်။

---

* – ယင်း – ။
[၉] – ယင်း – ၊ ၇။

စာဆိုရှင်အဂ္ဂသမာဓိသည် ဒါန၏အကျိုးကိုရည်သန်၍ ရေးဖွဲ့သည့်ပျို့၌ပင် ပျို့၏ဇာတ်လမ်း ကိုအသက်ဝင်လာအောင် ယောကျာ်း၊ မိန်းမတို့၏ သဘာဝအဖွဲ့များ ဖြင့် တန်ဆာဆင်ထားပါသည်။ ဗီရဏီနတ်သမီးကိုမြင်၍ စိတ်တိမ်းညွတ်ပုံ၊ အံ့ဩပုံ၊ အတူပွေ့ဖက်၍ ချစ်စကားဆိုချင်ပုံ၊ အိုအောင်မင်းအောင် ပေါင်းသင်းလို စိတ်ဖြစ်ပေါ်ပုံ တို့သည် လူ့သဘာဝ အဖွဲ့များဖြစ်သည့်အတွက် သဘာဝကျနေသည်။ လူ့ သဘာဝ အဖွဲ့ကို စိတ်ကူးဖြင့် ဖြည့်စွက်၍ထည့်ပေးခြင်းဖြင့် စာဆို၏ ဘုရားဟောဇာတ်တော် လာ ဇာတ်ဆောင်များသည် အသက်ဝင်နေသည်။ ဇာတ်လမ်းသည်လည်း အသက်ဝင် လာသည်။

နေမိမင်း၏ တိမ်းညွတ်နေသောစိတ်ကိုပင်–

> "လျလျပါးပါး၊ စုလျားရစ်ဘွဲ့၊ တန္တဲ့န္တဲ့လျှင်၊ ချဲ့ချဲ့ကြင်လျက်၊
> လည်ချင်းရှက်၍"[၈]

ဟူ၍ ဖွဲ့နွဲ့ခဲ့ပြန်သည်။ ထိုအဖွဲ့က နွဲ့လျပါးလျားသော ကိုယ်ဟန်ရှိသည့် ဗီရဏီ နတ်သမီးလေးနှင့် စုလျားရစ်ပတ်လက်ထပ်ကာ ချစ်စကားအဖွဲ့အနွဲ့တို့ကို ပြောဆိုကြ မည်။ ချစ်ခင်ကြင်နာမှုတို့ကို ချဲ့ထွင် ပြောဆိုကြမည်။ လည်ချင်းပွေ့ဖက်လျက် ပျော်ရွှင်ကြည်နူးကြမည်ဟူ၍ ထပ်ကာထပ်ကာ ဖော်ပြထားသည်။ အကြောင်းအရာ ထပ်သော်လည်း စကားအသုံးအနှုန်းမထပ်ရအောင် ပြောင်းလဲ ဖွဲ့ဆိုထားပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ ဆန္ဒများရှိသော်လည်း ကုသိုလ်ကြမ္မာ မမီသည့်အကြောင်းကို–

> "ရွှေငုံပေါ်စ၊ ဆင်းမြမြကို၊ ဘဝစပ်လျဉ်၊ ဘုန်းမယှဉ်၍၊ ဝိညာဉ်
> ပျောပျော၊ တမောမောလျှင်၊ မင်းစောတိမ်းလု၊ မိုန်းကာရှုသည်၊
> အသူ့ ချစ်မငြီးတို့နည်း။"[၉]

ဟု ဖွဲ့ဆိုထားပါသည်။

စာရေးသူသည် မိန်းမလှလေးတစ်ဦးကို တွေ့မြင်ရသည့် ယောကျာ်းလေး တစ်ဦး၏ခံစားမှုကို တင်ပြထားပါသည်။ မဖြစ်နိုင်သည်ကိုသိ၍ နေမိမင်း၏ စိတ် ဝိညာဉ်သည် အားပျော့နေရသည်။ ထိုသို့ အားပျော့နေရသည်ကိုပင် စာရေးသူက 'ဝိညာဉ်ပျော့ပျော့' ဟု မဖွဲ့ဘဲ နောက်ကာရန် 'မော' နှင့် လိုက်ဖက်အောင် 'ဝိညာဉ်

---

[၈] – ယင်း – ။

[၉] အဂ္ဂသမာဓိ၊ ရှင်၊ ၁၉၇၁၊ ၇–၈။

ပျောပျော’ ဟု စကားလုံးတီထွင် ဖွဲ့ဆိုထားသည်။ နေမိမင်းကြီး၌ သိလိုစိတ်တစ်ဆင့် တက်လာပုံကို “အသူ့ ချစ်မငြီးတို့နည်း”ဟူသောအမေးဖြင့် ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။

နေမိမင်းကြီးသည် ဗီရဏီနတ်သမီးအကြောင်းကို မာတလိနတ်သားအား မေးမြန်းရာတွင် ရှင်းပြပုံဖြင့် အဓိကရည်ရွယ်ချက်ဖြစ်သော ကုသိုလ်ဒါန၏ အကျိုးတရားကို ဖော်ပြခဲ့သည်။ ဗီရဏီနတ်သမီး၏ အတိတ်ဘဝသည် မိဘမဲ့ဖြစ်ပြီး သူတပါး အိမ်တွင် နေ့ရောညပါလုပ်ကိုင်ရသည့် အနေအထားကို စာဆိုက “နွဲ့နွဲ့ပြာညက်၊ ရွယ်ရောင်ပျက်မျှ” ဟု တီထွင်သုံးနှုန်းထားသည်။ နတ်သမီး အလောင်းအလျာလေးသည် အရွယ်နှင့်မလိုက်အောင် ပင်ပန်းရပုံကို ‘ရွယ်ရောင်ပျက်မျှ’ ဟု ဆိုထားသည်မှာ ဆန်းသစ်ပါသည်။ ထိုသို့ဖြစ်သော်လည်း မငြိုမငြင်ဘဲနှင့် ဆောင်ရွက်ပုံကိုလည်း–

“အရှင်မောင်းလည်း၊ ကောင်းကောင်းနာခံ၊ လုပ်ကြံတုံလျက်၊
အမျက်ရှာနိုး၊ အရှင်ငြိုးလည်း၊ ရှိခိုးပုဆစ်၊ ပစ်ညစ်မကြိုက်၊
အရှင်ရိုက်လည်း၊ ငှိုက်လိုက် ကျင့်သီး၊ သူကြီးချစ်ဘွယ်၊
အရှင်ကွယ်လည်း၊ ပျက်ပြယ်မဖောက်၊ အရှင့် မောက်လည်း၊
ရွံ့ကြောက်ခယ၊ အရှင်ထလည်း၊ ရွရွနောက်ပါ၊ အရှင်လာလည်း၊
မျက်နှာရလို၊ ဖော်ချင်းကိုလည်း၊ နှုတ်ချိုမခါး၊ နို့နှင့်ပျားသို့၊
သနား ဆက်ဆံ၊ ရောရှက်ပြွမ်း၏”[၈]

ဟူ၍ အတိတ်ဘဝက ဆင်းရဲသော်လည်း စိတ်ထားမြင့်မြတ်ပုံ၊ စိတ်ရှည်သည်းခံပြီး လုံ့လဝီရိယရှိပုံ၊ အများသူငါအပေါ်၌လည်း နှုတ်ချိုစွာဆက်ဆံပုံတို့ကို ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ရေးဖွဲ့ တင်ပြထားသည်။ စရိုက် သရုပ်ဖော်အဖွဲ့ကောင်းဖြစ်ပြီး ထိုအဖွဲ့တွင်–

“ အရှင်မောင်း၊ အရှင်ငြိုး၊ အရှင်ရိုက်၊ အရှင်ကွယ်၊ ”[၁၉]

စသည်ဖြင့် “အရှင်” ဟူသောစကားလုံးကို ပုံသေပြု၍ နောက်မှကြိယာစကားလုံးများကို ပြောင်းကာ အပြိုင်အဖွဲ့သဘောမျိုး ဖွဲ့ဆိုထားသည်မှာနှစ်သက်ဖွယ်ကောင်းသည်။ နတ်သမီးလေး၏ စရိုက်ကိုလည်း ကရုဏာသက်ဖွယ်၊ နှစ်သက်ဖွယ် ဖြစ်လာစေပါသည်။ ရှင်အဂ္ဂသမာဓိသည် ထိုအဖွဲ့ဖြင့် လူ့ဘဝတွင် ဆင်းရဲချမ်းသာခြင်းသည်

---

[၈] – ယင်း – ၊ ၁၁။
[၁၉] – ယင်း – ။

အဓိကမဟုတ်၊ စိတ်သဘောထား မွန်မြတ်ပါက ကောင်းကျိုးချမ်းသာ ရနိုင်ကြောင်းကို အင်း၀ခေတ်ပြည်သူတို့အား လမ်းညွှန်ပြသခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ဆင်းရဲသောဘ၀မှ နတ်သမီးဘ၀သို့ရောက်လာပုံကို စာဆိုက–

"မြေကိုခွဲခြမ်း၊ ရွှေခွက်လှမ်းသို့"[၇]

ဟု ထင်ရှားပေါ်လွင်သော ဥပမာအလင်္ကာဖြင့် တင်ပြထားပါသည်။ စာဆိုသည် အလှဘွဲ့၊ ရှုခင်း အဖွဲ့များ၊ လူ့သဘာ၀အဖွဲ့များ ဖွဲ့ဆိုရာတွင်အနုစိတ်ပြီးလျှင် စကားလုံးများကို ဆန်းသစ်အောင် တီထွင်သုံးစွဲသည်ကိုတွေ့ရသည်။ စကားလုံး နှစ်လုံး၏ အလယ်တွင် 'ရ' ကို ကြားဆက်အဖြစ် ထည့်သွင်း၍ သုံးနှုန်းထားသည်။

"ရင့်ရရှု၊ ညီးရရီး၊ ညိမ့်ရရိမ့်၊ လှဲ့ရရဲ့၊ ပွရရွ" စသည့်အသုံးများတွင် ကြားဆက် 'ရ' ကို သုံးထား သောကြောင့် 'ညိမ့်မှု၊ လှဲ့မှု၊ ပွပွရွရွ' ရှိမှုသဘောတို့သည် အတန်ငယ် မပီပြင်သကဲ့သို့ ဖြစ်သွားသည်။ အနည်းငယ်အားလျော့သွားသည်။ 'ညိမ့်' သည်၊ 'လှဲ့' သည်ဟု ပြောခြင်းထက် မပီမပြင်ပြောလိုက်သောအခါ စကားအသုံးသည် ပို၍လှပ သွားသည်ဟု ထင်ရပါသည်။ 'ပြာစင်လတ်လတ်၊ မိမိုးနတ်'၊ 'လျှံမြူးဆင်း၀ါ၊ မိညက် ပြာ"၊ "အဟုတ်လှကြွယ်၊ မိစံပယ်" စသည့်အသုံးတို့တွင် 'မိ' ဆိုသည့် စကားလုံးကို ရှေ့တွင် ထည့်၍သုံးခြင်းဖြင့် ရင်းနှီးချစ်ခင်သည့်သဘော မချင့်မရဲဖြစ်သည့် သဘော များ ပါ၀င်လာပါသည်။ နှစ်သက်ဖွယ်အသုံးကောင်းများအဖြစ် ပေါ်လွင်နေပါသည်။

နေမိဘုံခန်းပျို့ရေးဖွဲ့ရခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ဒေါက်တာခင်မမက–

> "ရှင်အဂ္ဂသမာဓိသည် ဘုံခန်းပျို့ကို ဤသို့ဖွဲ့ဆိုခြင်းမှာ အင်း၀ ပြည်သူတို့အား နိက္ခမပါရမီကို မဖြည့်ဆည်းနိုင်မီ ဒါနနှင့်သီလ ပါရမီသည်လည်း မျက်မှောက်တွင်သာမက သံသရာတိုင် အကျိုး ပေးပုံကို သိစေလိုခြင်းဖြစ်မည်ဟု ယူဆနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် လူ့လောက၌ ဆင်းရဲဒုက္ခနှင့် ပြည့်မွမ်းနေစေကာမူ "သကာ တစ်ခဲ၊ တင်လဲတစ်မှုတ်၊ လက်သုတ်တစ်ထည်၊ ဆီရည်တစ်စက်၊ ထွန်းလက် ဆီမီး၊ သစ်သီးတစ်လုံး၊ ပန်းကုံးတစ်သွယ်" (၈)လှူ

[၇] အဂ္ဂသမာဓိ၊ ရှင်၊ ၁၉၇၁၊ ၁၂။

> ဒါန်း၍ "နှုတ်လျှင်မွန်ကောင်း၊ ကျင့်ရည်ကောင်းလျှင်၊ လမ်းကြောင်းနတ်ပြည်ခရီး" (၈)ဖြစ်ကြောင်းကို ဗီရဏီ နတ်သမီး အလောင်းအလျာ အိမ်ကျွန်မလေး၏ ဘဝဖြစ်စဉ်ဖြင့် ဆုံးမလမ်းညွှန်ခဲ့ပါသည်"[၇၂]

ဟု ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။

နေမိမင်းကြီးသည် ဗီရဏီ၏ဘုံမှ ဆက်လက်၍ထွက်ခွာရာတွင် စိတ်တွင်း၌ ခံစားမှုဖြစ်ပေါ်ပုံ ကို–

> "ချစ်ရိပ်ပွင့်ကို၊ လုလင့်ဘာသာ၊ ပျူငှါဆန်းဆို၊ လွမ်းလိုလိုနှင့်၊ သံချိုမြမြ၊ နှမပြာဝင်း၊ နေရစ်မင်းဟု၊ ညင်းညင်းသံနွဲ့၊ နှုတ်ဆက်ခဲ့မှ"[၇၃]

ဟု ဖွဲ့ဆိုတင်ပြထားပါသည်။ မူရင်းဇာတ်တော်၌ မပါရှိသော်လည်း ရှင်အဂ္ဂသမာဓိသည် အလုပ္ပ၌စွဲလမ်းနေသော မင်းကြီး၏နှုတ်ဆက်ခွဲခွာခန်းကို လွမ်းစရာဖြစ်အောင် ထည့်သွင်း ဖွဲ့ဆိုထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ထိုလွမ်းမောဖွယ်ရာအဖွဲ့ကို ဆရာကြီး တက္ကသိုလ်ဘုန်းနိုင်က သူ၏ "သူငယ်ချင်းလိုပဲ ဆက်၍ခေါ်မည်ခိုင်" ဝတ္ထုရှည်၏ ဇာတ်သိမ်းပိုင်းတွင် သုံးထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

ဘုရားဟောဇတ်လမ်းကိုပင် လူတို့၏ စိတ်အာရုံ၌ ထင်ယောင် မြင်ယောင်၊ ကြားယောင်လာပြီးလျှင် ရသခံစားမှု ဖြစ်ပေါ်လာအောင် စိတ်ကူးအပြောက်အမွမ်း၊ အရေးအဖွဲ့ အပြောက်အမွမ်း တို့ဖြင့် ခြယ်မှုန်း ရေးဖွဲ့ထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

---

[၇၂] ခင်မမ၊ ဒေါက်တာ၊ ၂၀၁၀ ၊ ၆၃။

[၇၃] – ယင်း – ၊ ၁၉။

ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်

ဘုံခန်းပျို့တွင် စာဆိုရှင်အဂ္ဂသမာဓိသည် ဘုရားဟောမူရင်းဇာတ်ကို ရည်ရွယ်ချက်လည်း မပျက်ဘဲ ဖတ်ချင်စဖွယ်ဝတ္ထုဇာတ်လမ်းတစ်ပုဒ် ဖြစ်လာအောင် စိတ်ကူးနှင့် ဖြည့်စွက်၍ ဇာတ်ကွက်ဆင် တင်ပြထားပါသည်။ ဇာတ်လမ်းပါဝင်သည့်အတွက် နောက်ခံအဖွဲ့ များကိုလည်း ထည့်သွင်းရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ ရာသီသဘာဝအဖွဲ့၊ နတ်ဘုံနတ်နန်းအဖွဲ့များကြောင့် ဘုံခန်းပျို့သည် ပို၍ ခမ်းနားလာသည်။ ကုသိုလ်ကောင်းမှု၏ အကျိုးတရားကို သိစေလိုသည့်ရည်ရွယ်ချက်သည်လည်း အားတက်ဖွယ်ဖြစ်လာရပါသည်။ ဗီရဏီနတ်သမီး၏ နတ်ဘုံနတ်နန်းနှင့်တကွ ပင်ကိုယ်အလှ၊ အဆင်တန်ဆာအလှ၊ ရုံရွှေတော်များ၏အလှ၊ တူရိယာဂီတသံများနှင့် ချစ်သူအကြောင်း ဖွဲ့သော သီချင်းကိုသီဆိုနေသော အသံများ ပေါင်းစပ်ဖွဲ့ဆိုလိုက်သောအခါ ဇာတ်လမ်းသည် အသက်ဝင်လာပါသည်။ စိတ်ကူးနှင့်ဖြည့်စွက်သော အပိုဒ်များ၌လည်း စာဆိုသည် လူ့လောက လူ့သဘာဝနှင့် ဇာတ်ဆောင်တို့၏ စရိုက်ကို ပုံဖော်ပေးခြင်းဖြစ်သည့်အတွက် သဘာဝကျပါသည်။ လှပသော မိန်းကလေးတစ်ဦးကို မြင်လျှင် ယောကျ်ားတို့၏ စိတ်၌ တိမ်းညွတ်စိတ်နှင့် သိလိုစိတ်များ၊ ဘဝချင်းဆုံတွေ့လိုစိတ်များ ဖြစ်ပေါ်လာပုံကို တင်ပြထားသည့်စိတ်ကူးမှာ ကောင်းမွန်သည်။

အရေးအဖွဲ့ပိုင်းကိုကြည့်လျှင် ရှင်အဂ္ဂသမာဓိသည် စကားအသုံးအနှုန်း အနုအလှများကို အားပြုရေးဖွဲ့ထားသည်။ နုလျှန့်ပျောင်းသော စကားလုံးများကို ပေါင်းစည်းဆက်စပ်၍ သုံးနှုန်းလေ့ရှိသည်။ နေရာအများစု၌ ဝိစ္ဆာစကားလုံးခေါ် နှစ်ကြိမ်ထပ်စကားလုံးများကို သုံးနှုန်းထားသည်။ ထိုအသုံးများကြောင့် စာဆို၏ဆိုလိုချက်သည် ထင်ရှားလာသည့်အပြင် အနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့် အသံအသွားအလာတို့မှာ ပို၍ နူးနူးညံ့ညံ့ ဖြစ်သွားစေပါသည်။ ဘုံခန်းပျို့၌ ဗီရဏီနတ်သမီး၏ ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ဗီရဏီနတ်သမီး၏ အလှတို့တွင် ဝိစ္ဆာစကားလုံးများ အများဆုံးသုံးထားပါသည်။ စကားလုံးအလှအပများကို နှစ်ကြိမ် ထပ်ကာသုံး၍ ဖွဲ့နွဲ့ခြင်းသည် အင်းဝခေတ်ရေးဖွဲ့ဟန်တစ်မျိုးဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ ထို့ပြင် အင်းဝခေတ် စာဆိုရှင်မဟာရဋ္ဌသာရ၏ အရေးအဖွဲ့များသည် အင်းဝခေတ် စာဆိုများအပေါ်တွင် လွှမ်းမိုးနိုင်ခဲ့သည်ဟုလည်း ဆိုနိုင်ပါသည်။

ကုန်းဘောင်ခေတ်စာဆို တွင်းသင်းတိုက်ဝန် မဟာစည်သူဦးထွန်းညို ရေးဖွဲ့သော ဘလ္လာတိယပျို့တွင် ကိန္နရီမလေး၏အလှကို ဝိစ္ဆာစကားလုံးများသုံး၍ ရေးဖွဲ့

ထားသည်ကိုတွေ့ရပါသည်။ ထို့ကြောင့် ရှင်အဂ္ဂသမာဓိ၏ အဖွဲ့အနွဲ့တို့သည်လည်း ကုန်းဘောင်ခေတ်ပျို့များတွင် လွှမ်းမိုးနေကြောင်း တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။ ဝိစ္ဆာအသုံးများသည် အကြောင်းအရာကို ပိုမိုနူးညံ့သိမ်မွေ့သွားစေသည်။ ထင်ရှားလေးနက်စေသည်။ နှစ်ကြိမ်ထပ်စကားလုံးများကြောင့် ကဗျာစာသားသည် ချိုချို ပြေပြေကြွကြွ ရွရွ ဖြစ်နေသည်။ ထို့ကြောင့် စာဆို၏စိတ်ကူးသည် ပေါ်ပေါ်လွင်လွင် ရှိလာပါသည်။

စာဆိုသည် ဇာတ်ဆောင်တို့၏စရိုက်ကိုလည်း ကျစ်ကျစ်လျစ်လျစ်နှင့် သရုပ်ပေါ်အောင် ဖွဲ့နိုင်သည်။ ဗီရဏီနတ်သမီး၏ အတိတ်ဘဝကိုဖွဲ့ပုံများသည် ထိထိမိမိနှင့် သရုပ်ပေါ်လွင်သည်။ ထိုစရိုက် ဖော်အဖွဲ့ကောင်းကြောင့် ရည်ရွယ်ချက်သည် ထင်ရှားလာပါသည်။ အလှသရုပ်ဖော်အဖွဲ့၊ နောက်ခံ ရှုခင်းသရုပ်ဖော်အဖွဲ့၊ လူ့စိတ်လူ့သဘာဝအဖွဲ့များ အနုစိတ်ပြီးလျှင် ပေါ်လွင်သည်။ စကားလုံးများကိုလည်း တစ်မျိုးတစ်ဖုံဆန်းသစ်အောင် တီထွင်သုံးစွဲထားသည်။ သမာသ်ပုဒ်အသုံးများတွင်လည်း ကျစ်ကျစ်လျစ်လျစ် ထိထိမိမိရှိပါသည်။

အင်းဝခေတ်စာဆိုရှင်အဂ္ဂသမာဓိသည် ဘုံခန်းပျို့ကိုရေးဖွဲ့ရာ၌ စာဆို၏ဘဝအတွေ့အကြုံမှရသော စေတနာရည်ရွယ်ချက်ကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် တရားအလှကို စိတ်ကူးအလှနှင့် တန်ဆာဆင်ထားသကဲ့သို့ စကားလုံးအလှများကလည်း အထောက်အကူပြုနေကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ထို့ကြောင့်ပင် ဆရာကြီးတက္ကသိုလ်ဘုန်းနိုင်က "ဘုံခန်းပျို့သည် အနောက်တိုင်းတွင်ထွန်းကားခဲ့သော ဂန္တဝင်စာပေများ၏ အဆင့်ကိုမီသည်။" ဟု တန်ဖိုးဖြတ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

နိဂုံး

စာဆိုတို့တွင် ခေတ်အတွေ့အကြုံရှိကြပါသည်။ ခေတ်အတွေ့အကြုံကို ခံစားရာမှ စေတနာနိုးကြားလာသည်။ ခေတ်ကိုရင်ဆိုင်ရင်း ရရှိလာသော အသိတရားများကို ဖြန့်ဝေလိုသော စေတနာများ ဖြစ်ပေါ်လာကြပါသည်။ ရှင်အဂ္ဂသမာဓိသည် ထိုကဲ့သို့သောအတွေ့အကြုံ၊ စေတနာများဖြင့် နေမိဘုံခန်းပျို့ကို ရေးဖွဲ့ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ကိုယ်တွေ့ခံစားမှုမှ ပေါက်ဖွားလာသော စေတနာပဲ့ကိုင်ထားသောကြောင့် ဘုံခန်းပျို့သည် စိတ်ကူးအနုပညာအရာ၌ ကောင်းမွန်သကဲ့သို့ စိတ်ကူးကိုအကောင်အထည်ဖော်သည့် အရေးအဖွဲ့များသည်လည်း ခေတ်အဆက်ဆက် မရိုးနိုင်အောင်

ထူးချွန်ပြောင်မြောက်နေသည်ဟု ထင်မြင်မိပါသည်။ ထို့အတူပင် အင်းဝခေတ်စာဆိုများ၏ ခေတ်ကိုတွေ့ကြုံခံစားပြီး ခေတ်လူတို့အား အကျိုးပြုလိုသော စေတနာဖြင့် ရေးဖွဲ့ခဲ့သော ပျို့စာပေများကိုလည်း ဆက်လက်၍ လေ့လာသင့်သည်ဟု ထင်မြင်မိပါသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

ခင်မမ၊ **ဒေါက်တာ။** (၂၀၁၀)။ ***မင်းပွဲဝင်ပျို့ကဗျာ။*** ရန်ကုန်၊ ရွှေကုံ့ကော်စာပေ။

တင်မောင်ဌွေး၊ **ဦး။** (၂၀၀၇)။ ***အင်းဝခေတ်ကဗျာများ။*** ရန်ကုန်၊ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၊ မြန်မာစာဌာန။

တင်မောင်ဌွေး၊ **ဦး။** နှင့် မြမြသန်း၊ **ဒေါ်**။ (၁၉၈၃)။ ***မြန်မာကဗျာစာတမ်းများ။*** ရန်ကုန်၊ စာပေဗိမာန်ပုံနှိပ်တိုက်။

ဖေမောင်တင်၊ **ဦး။** (၁၉၈၇)။ ***မြန်မာစာပေသမိုင်း*** *(ဒု-ကြိမ်)*။ ရန်ကုန်၊ စံပယ်ဦးပုံနှိပ်တိုက်။

မလိခ။ (၂၀၁၅)။ ***ပျို့အညွန်း***။ ရန်ကုန်၊ စိတ်ကူးချိုချိုစာပေ။

သီလဝံသ၊ **ရှင်မဟာ**။ (၁၉၆၉)။ ***ဆုတောင်းခန်းပျို့***။ ရန်ကုန်၊ မြန်မာနိုင်ငံ ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့ပုံနှိပ်တိုက်။

အဂ္ဂသမာဓိ၊ **ရှင်**။ (၁၉၇၁)။ ***နေမိဘုံခန်းပျို့*** *(ဒု-ကြိမ်)*။ ရန်ကုန်၊ မြန်မာနိုင်ငံဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့ပုံနှိပ် တိုက်။